

YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI İLE İLGİLİ ÖZEL EĞİTİM
ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIKLARI SORUNLAR VE BU SORUNLARA
YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(KKTC ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bolkan CAN

Lefkoşa

Ağustos, 2015

YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI İLE İLGİLİ ÖZEL EĞİTİM
ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIKLARI SORUNLAR VE BU SORUNLARA
YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(KKTC ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bolkan CAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Lefkoşa

Ağustos, 2015

ÖNSÖZ

Çalışmam süresinde bana verdiği desteğinden dolayı Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE' ye teşekkür ediyorum.

Çalışmam süresince odasına her gittiğimde yol gösterici ve nazik tavırlarından dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK' a teşekkür ederim.

Her konuda maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen babam Bayram CAN' a teşekkür ederim.

Bu çalışmayı başlama nedenim olan kızım Elif Berra CAN ve tüm zorluklarda benden desteğini esirgemediğim yanımda hep destek olan eşim Ferda CAN'a ithaf ediyorum.

Saygılarımla

Bolkan CAN

ÖZET

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI İLE İLGİLİ ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIKLARI SORUNLAR VE BU SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (KKTC ÖRNEĞİ)

Bolkan CAN

**Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Ana Bilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

Ağustos, 2015

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Bu araştırma, kaynaştırma uygulaması yapılan ortaöğretim okullarındaki destek eğitim sınıfında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki ortaöğretim okullarının destek eğitim sınıfında görev yapan 10 özel öğretmenden gönüllü olan 9 özel eğitim öğretmeni ile görüşülerek yapılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması, nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler tümevarım analiz tekniğiyle analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BEP'in geliştirilmesindeki ve uygulanmasındaki en büyük problemin yasal düzenlemenin olmaması, okullarda BEP biriminin oluşturulamaması ve BEP'lerin sağlıklı ve işlevsel olarak uygulanmaması, oluşturulan BEP'lerin amaçlarının ise destek eğitim sınıfı ile sınırlı kaldığı saptanmıştır.

Çözüm önerisi olarak öğretmenlerin, ailenin, okul idaresinin bilgilendirilmesi ve yasal düzenlemenin de ayrıntılı olarak belirlenmesi tespit edilmiştir. Özel eğitim öğretmenleri yasal düzenlemeye, bilgilendirme, aile eğitimine ve hizmet içi eğitime yoğun vurgu yapmışlardır.

Anahtar sözcükler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Özel Eğitim Öğretmeni, Kaynaştırma Eğitimi, Destek Eğitim.

ABSTRACT

PROBLEMS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS WHO ARE INTERESTED IN INDIVIDUALIZED EDUCATION PROGRAM AND SOLUTION PROPOSALS FOR THESE PROBLEMS

(SAMPLE OF TRNC)

Bolkan CAN

**Near East University
Atatürk Education Faculty
Department of Special Education**

Master Thesis

August, 2015

Thesis Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

This research was carried out to determine of problems about the development and implementation process of Individualized Education Plan which experienced by special education teachers that serve at supporting education class of secondary schools and to find solution proposals for these problems.

This research was performed via interview with 9 volunteers of 10 special education teachers serving in the supporting classroom of the secondary school in Northern Cyprus Turkish Republic.

The collection of research data was conducted through semi-structured interview that is one of the method of qualitative research. The obtained data were analysed by inductive analysis.

Teachers who participated to the interview stated that the lack of legislative regulation, failure to establishment IEP unit in the schools and not implementation of IEP as healthy and functional are one of the biggest problems about development and implementation of IEP. In addition, it was detected that the aim of IEPs remained limited with supporting education class.

It was determined that informing of teachers, school administration and making detailed legislative regulation as a solution proposal. Special education teachers stressed to the legislative regulation, informing, and family education and in service training.

Keywords: Individualized Education Program, Special Education Teacher, Inclusive Education, Support Training Class.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar	X
KISALTMALAR	XI
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	3
1.3 Önem	4
1.4 Varsayımlar	5
1.5 Sınırlılıklar	5
1.6 Tanımlar	6
BÖLÜM II	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1.1. Kaynaştırma Eğitimi	7
2.1.1.1. En Az Sınırlandırıcı Ortam	7
2.1.1.1.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi	8
2.1.1.1.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi	8
2.1.1.2. Kaynaştırmada Destek Eğitim Hizmetleri	8
2.1.1.2.1. Destek Eğitim Odası	9
2.1.1.2.2. Sınıf- İçi Yardım	9
2.1.1.2.3. Özel Eğitim Danışmanlığı	9
2.1.1.3. Kaynaştırmayı Başarıya Ulaştıran Unsurlar ve Etmenler	9
2.1.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı	10
2.1.2.1. BEP'in Tarihsel Oluşumu	10

2.1.2.2. BEP Ekibi	11
2.1.2.3. BEP'in İçeriği	12
2.1.2.3.1. Öğrencinin Var Olan Performans Düzeyi	12
2.1.2.3.2. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçlar	13
2.1.2.3.3. Bireysel Öğretim Planı	14
2.1.2.3.4. Destek Hizmetler	14
2.1.2.3.5. Öğretimsel Uyarlamalar	16
2.1.2.4. BEP'in Yasal Dayanakları	17
2.1.2.4.1. Türkiye'deki Yasal Dayanaklar	17
2.1.2.4.2. ABD'deki Yasal Dayanaklar	18
2.1.2.4.3. KKTC'deki Yasal Dayanaklar	18
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	19
2.2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar	19
2.2.2. Yurt dışında Yapılan Araştırmalar	22
2.2.3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yapılan Araştırmalar	23
BÖLÜM III	24
3.YÖNTEM	24
3.1 Araştırma Modeli	24
3.2. Çalışma Grubu	24
3.2.1. Katılımcıların Özellikleri	25
3.3. Veri Toplama Araçları	27
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu	27
3.3.2. Görüşme Formu	27
3.3.3. Görüşmelerin Yapılması	27
3.3.4. Görüşmenin Yapıldığı Yer	28
3.4. Verilerin Toplanması	28
3.4.1. Görüşmeler	29
3.5. Verilerin Analiz Edilmesi	29
3.5.1. Verilerin Dökümü	29
3.5.2. Analiz Öncesi Hazırlıklar	29
3.5.3. Verilere Sayfa Numarası Verilmesi	30
3.5.4. Kategorilerin ve Kodların Oluşturulması	30

3.5.5. Kodların ve Verilerin Dosyalanması	32
3.5.6. Temaların Oluşturulması	32
BÖLÜM IV	33
4. BULGULAR ve YORUMLAR	33
4.1. Öğretmenlerin BEP’ in İçeriğine İlişkin Görüşleri	33
4.2. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular	42
4.3. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Bulgular	43
4.4. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Uygulamada Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular	45
4.5. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Uygulamada Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Bulgular	46
4.6. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Beklentilerine İlişkin Bulgular	47
Bölüm V	
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	53
5.1. Sonuç	53
5.2. Öneriler	56
5.2.1. Geliştirmeye Yönelik Öneriler	56
5.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	56
KAYNAKÇA	57
EKLER	
EK 1. Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü İzin Yazısı	63
EK 2. Demografik Bilgiler Formu	64
EK 3. Görüşme Formu	65
EK 4. Sözleşme Metni	66

TABLOLAR

	Sayfa No
Tablo 1. Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler	25
Tablo 2. Öğretmenlerin Okulu ve Destek Eğitim Sınıfı Hakkındaki Bilgiler	26
Tablo 3. Görüşmeye İlişkin Takvim, Görüşme Süreleri ve Yeri	28
Tablo 4. Ham Veri Bilgileri	30
Tablo 5. Öğretmenlerin yaptığı BEP tanımları	33
Tablo 6. Öğretmenlerin yaptığı BEP amacına yönelik görüşleri	34
Tablo 7. BEP Geliştirme Sürecinin Aşamaların Neler Olduğuna Dair Yönelik	35
Tablo 8. Şu anki Performans Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Görüşler	36
Tablo 9. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Nasıl belirlendiğine Yönelik Görüşler	37
Tablo 10. Destek Hizmetlerini Belirlenmesine Yönelik Görüşler	38
Tablo 11. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Ortaöğretim Müfredatına Uygunluğuna Oluşturulabilme Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri	39
Tablo 12. Programın Uyarlanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri	40
Tablo 13. BEP' in Sınıf İçinde Uygulanmasına Yönelik Güçlükler	40
Tablo 14. BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri	42
Tablo 15. BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öğretmen	43
Tablo 16. BEP Uygulamada Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri	45
Tablo 17. BEP Uygulamada Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öğretmen	46
Tablo 18. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Sınıf/ branş Öğretmenlerinden Beklentileri	47
Tablo 19. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Okul İdaresinden Beklentileri	49
Tablo 20. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentileri	50
Tablo 21. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin PDR' den Beklentileri	51

KISALTMALAR

BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
MEB	: Milli eğitim Bakanlığı
ÖEHY	: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
ÖERDHGM	: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma hizmetleri Genel Müdürlüğü
PDRH	: Psikolojik Danışma Rehberlik hizmetleri
RG	: Resmi Gazete
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
DES	: Destek Eğitim Sınıfı

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplum kurallarına göre şekillenmesini amaç edinen, istenilen davranışlarının birey ve toplum üzerinde oluşturulması sürecinin bütünüdür. Bu süreç yani eğitim, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ndeki (1948) 'Herkes eğitim hakkına sahiptir' maddesiyle birçok ulus tarafından kabul görmüştür. Cinsiyet, ırk, etnik köken ve ulus gibi ayrımlar söz konusu olmadan herkesin bu hakka sahip olduğu kabul edilmiştir (<https://www.unicefturk.org>).

Eğitim içerisinde birey, içinde yaşadığı toplum kurallarına göre şekillenmesi, kendi kabiliyetleri ölçüsünde gerekli bilgi, beceri ve kazanımları edinerek hayata hazırlanması beklenmektedir (Başaran, 1994).

Eğitimle birlikte belli bir zamanda kazanılması beklenen gerekli bilgi ve beceriler ilk başlarda çoğunluğu oluşturan bireylerin kabiliyetlerine göre düşünülmüş ve ona göre tasarlanmıştır. Toplum içerisinde çeşitli nedenlerden ötürü yetersizlikten etkilenmiş bireylerin de farkına zamanla varılabilmektedir. Bu farkındalıkla birlikte her bireyin öğrenme hızının ve kazanım sürelerinin farklı olduğuna, azınlığa göre de hareket edilmesinin gerekliliğinin önemi kavranabilmektedir (Özyürek, 2012; Pektaş, 2008).

Her bir bireyin birbirinden farklı öğrenme hızına sahip olması bireyler arasındaki farklılığı ortaya koymuştur. Bu farklılığın belirli sınırlar içerisinde olduğunda çoğunluktan ayrılma göstermezken, farklılıkların daha büyük boyutlu olduğu bireyler de ise genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta özel eğitim hizmetlerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Kırcaali, 1998).

Günümüzde ise bu farklılıklar belli sınırlar içerisinde olsa bile gerekli görüldüğünde destek hizmetler ve önleyici tedbirler alınması ile risk grubunda olan bireylerin belli sınırlar içerisinde kalmasına özen gösterilmiştir. Genel eğitim sınıflarında çoğunluğun oluşturduğu grubun içerisinde yer alan çeşitli nedenlerle yetersizlikten etkilenmiş ve azınlıkta olan bireyler için kaynaştırma ve bütünleştirme politikaları uygulanmaya çalışılmıştır.

Kaynaştırma uygulamaları MEB Özel Eğitim Yönetmeliğinin 7. Kısım 67. Maddesinde Kaynaştırma: ‘Özel eğitim gerektiren bireylerin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim öğretimini resmi ve özel okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamaları’ olarak tanımlanmıştır (MEB, 2000).

Kaynaştırma uygulamasının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için en önemli etkenler Scruggs ve Mastropieri (1994) tarafından yönetim desteği, özel eğitim personeli desteği, kabullenen olumlu sınıf atmosferi, uygun müfredat, etkili öğretim becerileri, arkadaşlarından öğrenme olarak belirtilmiştir (Sart, Ala, Yazlık, Yılmaz, 2004).

Okul yaşantısı boyunca akademik ve sosyal düzey olarak akranlarından kopmadan eğitimlerine devam edebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekir. Bu tedbirler de planlama gerektirir. Bu planlamada öğrenciye neyi, ne zaman, nerede, kim tarafından verileceğinin sorumlulukların belirlenir (Ataman, 2012).

Bu planlamanın bireye özgü olarak yapılması “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” olarak ifade edilmiştir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), tek bir bireyin eğitim ihtiyacını, bireye sağlanacak olan ortamları ve bu amaçlı program geliştirmek için gerekli aşamaları içermektedir. BEP, özel gereksinimli bireyin eğitsel ihtiyaçları için bir ekip tarafından geliştirilmiş yazılı bir dokümandır. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitsel gereksinimlerini karşılamak ancak BEP ile olası görülmektedir (Fiscus ve Mandell, 2002).

BEP, birçok ülkenin yasalarında yer almıştır. İlk olarak ABD’de 1975 yılında çıkarılan yasa ile başlanmış, sonrasında da 2004 yılında revizyona uğramış olan Engelli Çocuklar Eğitim Yasası (IDEA) ile tek bir disiplin alanı değil ilgili tüm disiplinlerin nasıl ortak çalışmalar yapacağı belirlenmiştir (Friend, 2011; Akt. Ataman, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti’nde 1983 yılında bu konuda çalışmalara başlanılmıştır. Sonrasında, 1997 yılında 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 2000 ve 2006 yıllarında ki Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliklerinin yürürlüğe girmesiyle

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) zorunluluk haline gelmiştir (RG:23011, 1997; MEB, 2000).

Türkiye’de Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitimin Durumu (2011) raporunda kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunların temelinde, kaynaştırma eğitiminin bir parçası olan destek eğitim hizmetlerinin yetersizliği vurgulandığı mevzuatta yer alan gelişmelerin uygulamaya yansıtılmasında sorunlar yaşandığına dikkat çekilmiştir (Özaydın ve Çolak, 2011).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin 1986 tarihli Milli Eğitim Yasası’nın 5. bölümünün, 41.42.43.44. maddelerinde sosyal ve kültürel bütünleşme ve ilgi yeteneklerini azami derecede geliştirme fırsatı olanağı vermek ibareleri geçmektedir (RG:51,1986). Bunun nasıl gerçekleştirileceği hangi disiplinlerin birlikte çalışabileceği hakkında özel eğitim yarası henüz bulunmamaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ilgili herhangi çalışmaya rastlanmamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Milli Eğitim Bakanlığına bağılı okulların bünyesinde özel eğitim öğretmenleri görev yapmaktadır. Özel eğitim öğretmenlerin BEP geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde, bilgi ve becerilerini ortaya koyabilmesi oldukça önemlidir.

Bu nedenle, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin neler olduğunun belirlenmesi bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde kaynaştırma uygulaması yapılan ortaöğretim okullarının destek eğitim sınıfında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirilmesi uygulaması sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerinin BEP’in içeriğine yönelik görüşleri nelerdir?

2. Destek eğitim sınıfındaki öğrencilerin eğitimlerinde öğretmenlerin BEP'in geliştirilmesinde yaşadıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Destek eğitim sınıfındaki öğrencilerin eğitimlerinde öğretmenlerin BEP'in geliştirilmesinde yaşadıkları güçlüklerin çözüme ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Destek eğitim sınıfındaki öğrencilerin eğitimlerinde öğretmenlerinin BEP'in uygulanmasında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Özel eğitim öğretmenlerinin BEP'in uygulanmasında yaşadıkları güçlüklerin çözüme ilişkin görüşleri nelerdir?
6. BEP geliştirme sürecinin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için özel eğitim öğretmenlerinin beklentileri nelerdir?

1.3. Önem

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin imkânları dâhilinde toplumla bütünleşmesi için, akranlarıyla birlikte aynı eğitim ortamında destek hizmetleri alması koşulu ile aldığı eğitimidir. Kırcaali-İftar (1992)'a göre gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir. Destek hizmetlerin sağlanmasının nerede, ne zaman, kimler gibi amaçların sağlanması gösteren Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde önemi düşüldüğünde BEP'in paydaşlarının görev ve sorumluluklarını bilmeleri önemli bir noktadır. BEP paydaşlarının, BEP'in geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde yaşadıkları aksaklıkların belirlenmesi ve çözümlenmesi özel gereksinimli bireyler için önem arz etmektedir.

BEP'in geliştirilmesi ve uygulanması sürecinin baş aktörlerinden birinin özel eğitim öğretmenleri olduğu düşünüldüğünde, bu çalışma sonucunun KKTC'de görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin BEP geliştirme ve uygulama süreci içerisindeki yaşadıkları sorunların belirlenmesine, bu sorunların da çözümüne ışık tutacağı düşünülmektedir. En önemli sonuçları arasında özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine katkı sağlayacağı, BEP süreci ile sonraki yıllarda KKTC'deki çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan destek eğitim sınıfında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin BEP geliştirme ve uygulama süreçlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2014- 2015 eğitim öğretim yılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan ortaöğretimdeki kaynaştırma uygulaması yapılan okullarda, destek özel eğitim hizmeti sunan gönüllü 9 özel eğitim öğretmenin konuya ilişkin görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel Eğitim: Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların engellik durumu ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak ifade edilir (RG: 23011, 1997).

Kaynaştırma Eğitimi: Kaynaştırma, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder (RG: 23011, 1997).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı: Özel eğitim gerektiren birey için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan bireyselleştirilmiş eğitim programı; bireyin, ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır (RG: 23937, 2000).

Özel Eğitim Öğretmeni: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığının Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (RG:23937, 2000)'ne göre özel eğitim kurum, okul ve sınıflarında öğretmen ihtiyacının lisans seviyesinde özel eğitim öğretmeni yetiştiren yükseköğretim programını tamamlayanlarla karşılanamaması durumunda; sınıf öğretmeni yetiştiren lisans programını bitirip özel eğitim alanında yüksek lisans ya da doktora yapan öğretmenler ile özel eğitim alanındaki öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanan hizmet içi eğitim programına katılmış sınıf öğretmenleri valilikçe bu okul ve kurumlarda görevlendirilen öğretmenlerdir.

BÖLÜM II

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde özel eğitim ve çalışanları, kaynaştırma, bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme ve uygulama süreçlerine ilişkin kuramsal bilgi, ayrıca özel eğitim öğretmenlerin BEP geliştirme süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin getirilen önerileri inceleyen çalışmalar yer almaktadır.

2.1.1. Kaynaştırma Eğitimi

Özel gereksinimli bireyler kendi bireysel özelliklerine göre yatılı kurumlar, özel eğitim okulları, özel sınıflar ve normal sınıflar olarak en az sınırlandırıcı eğitim ortamına doğru çok farklı eğitim modellerinde eğitim görmektedirler (Sucuoğlu,1996; Diler, 1998).

Mac Millan (1982)'a göre normalleştirme çabasının bir basamağı olan Kaynaştırma eğitimi bireyselleştirilmiş eğitim plan ve programları içerisinde, uygun görülen özel gereksinimli çocukların diğer akranları ile birlikte belirli sürelerde eğitim ve sosyal yönlerden bütünleştirmesi olarak ifade edilmiştir (Akt. Eripek, 1986).

Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli bireyin akranlarıyla birlikte belirli sürelerde eğitim görmesiyle birlikte özel gereksinimli bireye yada bireyin eğitiminden sorumlu sınıf/branş öğretmenlerine sunulan özel eğitim desteği ile (Kırcaali- İftar, 1998; Batu, 2000; Kargın, 2004) özel gereksinimli bireyin okul düzenine, müfredatına uyum sağlamasını bekleyen bir yaklaşım ve uygulamadır (Ataman, 2012).

2.1.1.1. En Az Sınırlandırıcı Ortam

Kaynaştırma tanımındaki bu kavram, Kırcaali-iftar (1992)'a göre özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek hizmetler sağlanarak, tam ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az sınırlandırıcı eğitim ortamı olan genel eğitim sınıflarında eğitim görmesi olarak nitelendirilmiştir.

En az sınırlandırıcı ortam, öğrencinin akranları ile birlikte olma ve eğitim gereksiniminin yanı sıra aynı zamanda bireyden beklenen davranışların en yüksek düzeyde sergilendiği ortam, o özel gereksinimli birey için en az sınırlandırıcı ortam olarak kabul edilmiştir. BEP'in sağlıklı olarak geliştirilmesi özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde, en az sınırlandırılmış eğitim ortamına yerleştirilmesine de olanak verecektir (Özyürek, 2012).

2.1.1.1.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Genel eğitim okullarında özel gereksinimli bireyin, kendisi gibi özel gereksinimli bireylerle oluşturulan tam gün boyunca, o sınıfta eğitim alması ve kaydının da aynı olması uygulaması tam zamanlı kaynaştırma olarak belirtilmiştir (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2010).

Özel gereksinimli bireyin teneffüs saatlerinde ya da çeşitli sosyal etkinlik saatlerinde özel gereksinimli ve özel gereksinimi olmayan öğrencilerin kaynaştırılmasını hedefleyen eğitimidir (Eripek, 1986)

2.1.1.1.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Genel eğitim okullarında, özel gereksinimli bireyin öğrenci kaydının özel sınıflarda olması, ancak öğrencinin başarılı olabileceği derslerde genel eğitim sınıflarında özel gereksinimi olmayan akranlarıyla birlikte eğitim alması olarak nitelendirilir (ÖERDHGM., 2010).

2.1.1.2. Kaynaştırmada Destek Eğitim Hizmetleri

Destek özel eğitim hizmeti iki ya da fazla bireyin bir arada çalışmasının söz konusu olduğu durumdur (Batu, 2000). Kaynaştırma eğitiminde genel olarak destek eğitim hizmetleri; sınıf içi yardım, özel eğitim hizmetleri danışmanlığı ve destek eğitim odası biçiminde sınıflandırılır (MEB, 2010; Sucuoğlu, 1996; Sucuoğlu ve Kargın, 2012; Akay, Uzun ve Girgin, 2014). Destek özel eğitim hizmeti özel gereksinimli öğrencinin ya da öğrencinin eğitiminden sorumlu olan sınıf/branş

öğretmenin destek eğitim hizmeti alması şeklinde gruplanabilir. Özel gereksinimli bireyin destek eğitim hizmeti alırken, genel eğitim okullarındaki sınıflarından ayrılmadan ya da ayrılarak aldığı destek hizmetler olarak da gruplanması mümkündür.

2.1.1.2.1. Destek Eğitim Odası

Destek eğitim odası, özel gereksinimli bireyin, genel eğitim sınıfından ayrılarak, özel eğitim öğretmeni tarafından özel gereksinimli bireyleri, bireysel ya da küçük grup halinde, eğitiminin yerleştirildiği yerdir (Kırcaali- iftar, 1998)

2.1.1.2.2. Sınıf- İçi Yardım

Kaynaştırma uygulamasında genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencinin sınıf içinden ayrılmadan özel eğitim öğretmeni ya da yardımcı öğretmen tarafından destek eğitim hizmeti sağlanmasıdır (Kırcaali-iftar, 1998).

Sınıf- içi yardımı Sucuoğlu ve Kargın (2012) iki şekilde tanımlamaktadır.

- Özel eğitim öğretmeni ile sınıf- içi yardım
- Yardımcı öğretmen ile sınıf- içi yardım.

2.1.1.2.3. Özel Eğitim Danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı dolaylı bir hizmet biçimidir, üç temel ögeden oluşur. Bu ögeler: danışman, danışan ve hakkında danışılandır (Atkın, 2011; Batu, 2000)

Kaynaştırma uygulamaları özel gereksinimi olmayan bireylerle, özel gereksinimi olan bireylerin destek hizmetler alarak eğitim alması olarak düşünüldüğünde, kaynaştırma ortamındaki özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin başarısı kaynaştırmanın başarıyla yakından ilgidir.

2.1.1.3. Kaynaştırmayı Başarıya Ulaştıran Unsurlar ve Etmenler

Kaynaştırmanın başarıyla uygulanabilmesi için, uygulama sürecine başlamadan önce hazırlık çalışmaları kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında oldukça önemli rol oynamaktadır (Batu, 2000).

Kaynaştırma uygulamasının gerekli unsurları;

- ✓ Öğretmenler
- ✓ Özel gereksinimi olmayan öğrenciler
- ✓ Kaynaştırma öğrencileri
- ✓ Aileler
- ✓ Okul idaresi
- ✓ Fiziksel ortam olarak ifade edilmiş.

Kaynaştırmayı başarıya ulaştıran etmenleri ise;

- Öğretmenin ve okul personelinin kaynaştırma programını benimsemesi
- Kaynaştırma sınıfının hazırlanması
- Eğitim programının bireyselleştirilmesi olarak ifade edilmiştir (Kırcaali-İftar, 1998; Batu, 2000; Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2004; Atkın, 2011)

2.1.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP); her bir engelli çocuk için yazılı olarak, (Fiscus ve Mandell, 2002) öğrencinin zihinsel, duygusal, sosyal dil ve iletişim alanlarında yapabildiklerini dikkate alarak, kazandırılacak davranışların neler olduğu, bu davranışların nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve ne kadar sürede kazandırılacağını belirten, gerekli destek eğitim hizmetlerini içeren, içinde yer aldığı bir ekip tarafından hazırlanan programdır (Kargın, 2012).

2.1.2.1. BEP'in Tarihsel Oluşumu

1960 yıllarında insan hakları hareketleri hız kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte ABD'de 1971 yılında, Pensilvanya Zihinsel Engelli Vatandaşlar Derneği'nin açtığı dava ve sonrasındaki o yıllardaki çeşitli davaların sonucunda 1975 yılında ABD'de çıkarılan tüm engelli çocuklar için eğitim yasası ile birlikte özel gereksinimli bireylere uygun eğitim programlarının sağlanmasını zorunlu hale getirmiştir (Fiscus ve Mandell, 2002). Türkiye Cumhuriyeti'nde 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir.

2.1.2.2. BEP Ekibi

Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda, özel eğitim gerektiren bireyler için, BEP'in geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla BEP Geliştirme Birimi oluşturulmalıdır (Werts, Culatta ve Tompkins, 2007; Akt. Avcıoğlu, 2011).

BEP, öğrenci ve öğretim programı hakkında bilgisi olan, kaynaklara ulaşabilen ve öğrenci için gerekli uyarlamaları yapabilen kişilerden oluşan bir ekip tarafından gerçekleştirilir (Clark, 2000).

BEP ekiplerinin etkili toplantılar yürütebilmeleri için yöntemler geliştirmeden önce toplantıda bulunması gereken kişileri, toplantının amacını ve BEP dokümanında yer alan, gerekli bilgilerle ilgili yönetmelikleri bilmeleri gerekir (Fiscus ve Mandell, 2002).

Türkiye Cumhuriyeti'nde, 2006 tarihli Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 69. maddesinde kaynaştırma uygulaması yapılan okul ya da kurumlarda BEP geliştirme ekibinin oluşturulması zorunlu kılınmıştır. Yine aynı Yönetmeliğin 72., 73., 74., maddelerinde BEP geliştirme biriminin üyeleri, görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Yönetmeliğin 72. Maddesinde BEP geliştirme biriminin üyeleri aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi, okul/kurum müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;

- a) Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen,
- b) Rehber öğretmen,
- c) Eğitim programları hazırlamakla görevlendirilen öğretmen,
- d) Öğrencinin sınıf öğretmeni,
- e) Öğrencinin diğer öğretmenleri,
- f) Öğrencinin velisi,
- g) Öğrenci,
- h) Gerektiğinde görüşlerine başvurmak üzere özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üye (RG: 26184, 2006).

BEP hazırlama ekibi öğrencinin yerleştirildiği okulun olanaklarına göre oluşturulur. Her ne kadar yasal olarak ekipte yer alması gereken üyeler belirlenmiş

olsa da, okulda bu üyelerin bulunmaması durumunda, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen, öğrencinin diğer derslerini okutan alan öğretmenleri ile okul yöneticisini de içerecek şekilde BEP ekibini oluşturmalıdır (Kargın, 2013).

Ekipteki her üyenin çalışma biçimi ekibin ilerleme kapasitesini etkilemektedir. Ekipteki bireylerin iletişim gücü yüksek olmalıdır. Ekipte yer alacak her kişi, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı toplantısına önemli bilgiler getirebilir böylece, üyeler çok önemli bilgilerini paylaşabilirler. Çocuk hakkında değerlendirme sonucu belgeleriyle açıklanmalıdır. Ekip üyeleri öğrencinin gereksinimlerini tartışarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını geliştirir ve sağlanması gereken destek hizmetlerini belirler.

Hedeflenen becerilerin öğretilmesi için geliştirilen BEP, ekip üyeleri değiştirmedeği sürece, alınan eğitimsel kararlar bir dönemlik ya da yıllık olarak uygulanır (Snell ve Brown, 2006). Ekip üyeleri, öğrencilerinin gereksinimlerini belirlemek ve eğitim programını düzenlemek için BEP toplantılarında bir araya gelirler (Clark, 2000).

2.1.2.3. BEP'in İçeriği

2.1.2.3.1. Öğrencinin Var Olan Performans Düzeyi

BEP'in içeriğinde yer alan öğrencinin var olan başarı düzeyini bildiren bir ifade BEP dokümanında olmalıdır. Bu ifade, öğrencinin varolan yetersizliğinin genel müfredata katılımını ve gelişimini ne yönde engellediğini içermelidir. Bu bilgi sayesinde ne yaptığı, hangi alanlarda gelişmesi gerektiği anlaşılır. Öğrencinin eğitsel performans düzeyi güçlü ve zayıf olduğu durumları, hangi durum ya da düzeyde olduğu, nerede ve hangi koşullar altında olduğunu belirten ve öğrenme tarzını tanımlayan yazılı bir ifadedir (Avcıoğlu, 2011).

Öğrenciye BEP hazırlayabilmek için öncelikle öğrencinin var olan performans düzeyi belirlenmelidir. Varolan performans düzeyinin değerlendirilmesi ile öğrencinin neleri yapıp neleri yapamadığı, diğer bir deyişle güçlü ve zayıf yönleri belirlenmeye çalışılır (Kargın, 2012).

Öğrencilerin BEP 'ini geliştirmek amacıyla ekip, ilgili her alana ilişkin, öğrencinin o anki performans düzeyini belirten değerlendirme raporuna sahip olmalıdır (Fiscus ve Mandell, 2002).

Öğrencinin performans düzeyini yazarken;

- a. Değerlendirme verilerine göre oluşturulmalıdır (Kargın, 2012; Çolak, 2013)
- b. Performans düzeyi öğrencilerin yapamadıkları ile birlikte yapabildiklerini de yansıtmalıdır (Spinelli, 2002; Akt. Kargın, 2012; Erbaş, 2003; Çolak, 2013)
- c. Performans düzeyi ölçülebilir ve gözlemlenebilir şekilde ifade edilmelidir (Snell ve Brown, 2006; Akt. Kargın, 2012; Çolak, 2013).
- d. Yazılan performans düzeyi uzun ve kısa dönemli hedefler oluşturmaya olanak vermelidir (Kargın, 2012; Çolak, 2013).
- e. Performans düzeyi ifadeleri öğrencinin şimdiki durumunu yansıtmalıdır (Erbaş, 2003; Kargın, 2012; Çolak, 2013).
- f. Öğrencinin özel durumları da performans düzeyinde belirtilmelidir (Çolak, 2013). Gibi öğeler dikkate alınmalıdır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programının geliştirilmesi öncesinde öğrenci performansının tam doğru olarak ölçülmesi gerekir (Spinelli, 2006).

2.1.2.3.2. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçlar

Uzun dönemli amaçlar 'bireyden özel eğitim programında geçireceği bir akademik süresince kazanması, ulaşması beklenen mantıklı hedefler' olarak tanımlanır (ABD Departman of Education, 1980; Akt. Fiscus ve Mandell, 2002).

Bir akademik dönem boyunca ya da bir yıllık süreçte öğrenciye kazandırılması hedeflenen amaçlar belirlenirken öğrencinin kazanmaya en çok gereksinimi olan davranışlara öncelik verilir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Amaçlar yazılırken zorluk düzeyi öğrencinin ulaşabileceği, gerçekçi amaçlardan oluşturulmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2012). Strick ve Turnbull (1990)'a göre yıllık amaçları belirlemeye çalışan BEP ekibi öğrenci başarısını ve ilerleme hızını irdelemelidir. Performans düzeylerine ilişkin açıklamaları ve özellikle öğrencinin zayıf yönleri dikkate alınmalıdır. Öğrenci ihtiyaçlarını en basitten karmaşığa doğru ve ihtiyaçların aciliyetine göre öncelik sırasına koyulmalıdır. Genel olmayan ölçülebilir ifadeler kullanılmalıdır (McIoughlin

ve Lewis, 1997). Uzun ve kısa dönemli hedefler ölçülebilir ve gözlemlenebilir olmalıdır (Fiscus ve Mandell, 2002). Yıllık amaçlara ulaşmada basamak oluşturacak ölçülebilir, gözlemlenebilir kısa dönemli amaçlar; bireyin var olan performans düzeyi ile uzun dönemli amaçlar arasındaki ölçülebilir ara basamaklardır (Çolak, 2013). Kısa dönemli hedeflerin ifadelerinde dört öge bulunmalıdır, bu ögeler: birey, davranış, koşul ve ölçüttür (Kargın, 2012).

2.1.2.3.3. Bireysel Öğretim Planı

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı çocukla çalışan uygulayıcılara ne, nerede ve nasıl çalışacaklarının genel izlencelerini belirtir. Öğretim planının dayanağı, bireyselleştirilmiş eğitim programıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programında öğrencinin kazanması gereken davranışları kazanması için öğrencinin ve çalışanların yapması gerekenleri ayrıntılı, belirgin ve açıkça belirten plandır (Özyürek, 2012).

2.1.2.3.4. Destek Hizmetler

Kaynaştırma uygulamasında başarı sağlanması isteniyorsa, özel gereksinimli öğrenciye veya öğretmene destek sağlamak gereklidir (Batu, 2000). Türkiye’de ki Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 23. maddesinin h. bendinde öğrencilerin ‘Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir.’ ifadesi bulunmaktadır (RG: 26184, 2006). Öğretmen ve öğrenciye sağlanacak olan destek hizmetini şekli, yeri zamanı ve ne kadar süreyle kim tarafından sağlanacağına ilişkin bilgiler BEP’te yer almalıdır (Şafak, 2012). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 21. maddesinin (d) bendine göre bireyin alacağı destek eğitimin türüne ve süresine karar vermek, eğitsel değerlendirmeyi yapan ve eğitim planını hazırlayan özel eğitim değerlendirme kurulunun görevidir (RG:26184, 2006). Kaynaştırma destek eğitim hizmetleri sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2012). Sınıf içi destek hizmet, özel gereksinimli öğrencinin sınıftan ayrılmadan sağlanan destek hizmetleridir. Sınıf dışı destek hizmet özel gereksinimli bireyin sınıf dışında aldığı destek hizmetlerdir.

1. Sınıf-İçİ destek hizmetler

- a) *Özel eğitim danışmanı destek hizmeti:* Bu hizmette özel eğitim danışmanı öğretmene öğretimi uyarlama, problem davranışla başa çıkma ve öğrencinin sınıfa kabulünü artırma konularında danışmanlık yapar ve öğrenci tüm gün sınıftadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2012).
- b) *Özel eğitim öğretmeni desteği hizmeti:* Özel gereksinimli öğrenci, özel eğitim öğretmeninden özel eğitim desteği alır öğrenci tüm gün sınıftadır.
- c) *Yardımcı öğretmen desteği hizmeti:* Genel eğitim sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni sınıf içerisinde birlikte çalışırlar. Sınıftaki öğrencilerin eğitiminden birlikte sorumludurlar ve özel eğitim öğretmeni sınıftaki özel gereksinimli öğrencilerin gereksinimlerine yönelik eğitimini sürdürür (Lewis ve Doorlag, 1999; Akt. Kargın, 2012).

2. Sınıf dışı destek hizmetler

- a) *Destek eğitim sınıf ya da gezici özel eğitim öğretmeni desteği:* Özel gereksinimli öğrencinin bireysel ya da grup olarak günün belirli zamanlarında genel eğitim sınıfında gördüğü eğitime paralel bir eğitim sürdürmesiyle çalışılır (Sucuoğlu ve Kargın, 2012).
- b) *Öğrencinin eğitime katkı sağlayacak kurum içi ya da dışı, gelişimsel düzeltici ve diğer destekleyici hizmetler:* Özel gereksinimli öğrenci için gerekli olabilecek ulaşım, konuşma terapisi, psikolojik hizmetler fiziksel ve mesleki terapi gibi destekleyici hizmetleri ve gelişimsel hizmetleri kapsayan hizmet türüdür (Avcıoğlu, 2011).

Öğrencinin sınıf içi aldığı destek hizmetler ve sınıf dışı aldığı destek eğitim sınıf ve gezici özel eğitim öğretmeni destekleri doğrudan özel eğitimleri kapsamında yer alırken, öğretime katkı sağlayacak okul içi ya da dışı gelişimsel düzeltici ve diğer destekleyici hizmetler dolaylı hizmetler değerlendirilir.

2.1.2.3.5. Öğretimsel Uyarlamalar

Özel gereksinimli öğrencinin bulunduğu sınıflarda, öğretmenin yapacağı uyarlamalar öğrencinin sınıfın en üst düzeyine katılım sağlaması için çeşitli değişiklikler yapılması sürecidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2012). Özmen (2009) ‘a göre bu süreç öğretimin başlangıç öncesinde, sırasında, sonrasında ve öğrencilerin amaçları gerçekleştiremediği durumlarda yapılacak öğretimsel düzenleme ve uyarlamalardır. Bunlar:

1. Öğretim Öncesi yapılacak uyarlamalar:
 - a. Öğretilecek içeriğin seçimi,
 - b. Öğretilecek içeriğin analiz edilmesi,
 - c. Amaçların belirlenmesi,
 - d. Yöntem seçimi,
 - e. Materyallerin öğrencinin ihtiyacına göre uyarlanması,
 - f. Ortamın düzenlenmesi,
 - g. Öğrencilerin uygulamalarını kontrol edebilecek sistemin kurulması,
 - h. Kurulların belirlenmesi ve sınıf rutinlerinin oluşturulması,
 - i. Öğretim süresinin belirlenmesi,
2. Öğretim sonrasında yapılacak uyarlamalar:
 - a. Kısa dönemli amacı açıklama,
 - b. Öğrenciyi öğrenmeye hazırlama,
 - c. Gözden geçirme ve önceki bilgileri hatırlatma ve sunulacak içerikle ilgili ilişki kurma,
 - d. Örgütleyiciler kullanılarak sunuma başlama,
 - e. Basamak basamak sunum,
 - f. Açık ve akıcı anlatım,
 - g. Konuların sunumu sırasında örneklerin çoğaltılması, materyal zenginliğine yer verilmesi,
 - h. Özetlemeler yapma ve sunulan içeriği hatırlatma,
 - i. Kontroller yapma,
 - j. Uygulamalar yapma,
 - k. Yanlışların düzeltilmesi, dönüt verme ve pekiştirme,

3. Öğretim sonrasında yapılacak uyarlamalar:
 - a. Öğretim sonu değerlendirilmesi,
 - b. İzleme ve genelleme değerlendirilmesi,
4. Öğrencilerin amaçları gerçekleştiremediği durumlarda yapılacak öğretimsel uyarlamalar:
 - a. Öğretim materyallerinin ve aktivitelerinin değiştirilmesi,
 - b. Öğretim sürecinin değiştirilmesi,
 - c. Öğrenciden beklenen davranışların kolaylaştırılması,
 - d. Öğretilecek içeriğin değiştirilmesi,

Sucuoğlu ve Kargın (2009)' a göre öğretimin uyarlanması düzenlenmesi, öğrenci gruplarının oluşturulması, öğretim materyallerinin seçimi, öğretim yöntemlerinin uyarlanması, öğrenmeyi etkileyen diğer değişkenler için uyarlamalar olarak nitelendirilmiştir.

2.1.2.4. BEP'in Yasal Dayanakları

2.1.2.4.1. Türkiye'deki Yasal Dayanaklar

Türkiye Cumhuriyetinde 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile kaynaştırma uygulanması başlanmış ancak öğrenci için alınacak tedbirler belirginleşmemiştir. 1985 yılında yayınlanan Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği BEP ile ilgili düzenleme getirmemiştir. Nihayet 1997 yılında 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bireyselleştirilmiş eğitim planının geliştirilmesi esas alınmıştır (RG:23011, 1997). 2000'de yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine daha sonra ki yıllarda 2002, 2005, 2006, 2010, 2012'de ek ve değişiklikler getirilmiştir (RG:26184, 2006; MEB 2000). Yönetmelikte Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları, BEP geliştirme biriminin görev ve sorumlulukları çalışma esasları tanımlanmıştır. Ülkemizde yasa ve yönetmeliklerle belirlemiş olan BEP, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinde yasal bir zorunluluk olmuştur.

2.1.2.4.2. ABD’deki Yasal Dayanaklar

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), Amerika Birleşik Devletleri’nde 1975 yılında yürürlüğe giren P.L. 94-142 Bütün Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar İçin Eğitim Yasası ile 1980 yılında tam olarak uygulanmaya başlamıştır. 1990 yılında P.L.94-142’de bazı değişiklikler yapılmış ve bu yasa P.L.101-476 Engelli Çocuklar Eğitim Yasası (IDEA) adını almıştır. IDEA yasası tek bir disiplin alanı ile değil ilgili tüm disiplinlerin nasıl ortak çalışmalar yapacağını belirlemiş bulunmaktadır (Friend, 2011; Akt. Ataman, 2012). ABD’de BEP’in içeriği, amacı ve paydaşları ile birlikte çalışma esasları belirlenmiş yasal bir zorunluluktur.

Hiç bir çocuğun ücretsiz eğitim dışında kalamayacağını, mümkün olan en üst düzeyde akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca ayrı eğitim sistemlerinin yürütülmesinin daha pahalı bir uygulama olduğu gösterilmektedir. Bunun yanında özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerle aynı eğitim ortamlarında bulunmalarının başarıyla sonuçlanan çalışmalar olduğu ifade edilmektedir (Turnbull, Turnbull, Shank ve Leal, 1995; Akt. Avcıoğlu, 2012)

2.1.2.4.3. KKTC’deki Yasal Dayanaklar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde 1986 tarihli Milli Eğitim Yasasında 5. Bölüm madde 41.42.43.44’de sosyal ve kültürel bütünleşme ve ilgi yeteneklerini azami derecede geliştirme fırsatı olanağı vermek ibareleri geçmektedir (RG:51, 1986). Bunu nasıl gerçekleştirileceği hakkında henüz kabul edilmiş bir özel eğitim yasası ve yönetmeliği bulunmamaktadır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Özel gereksinimli öğrenciler için BEP geliştirilmesi ve uygulanması süreci 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye Cumhuriyeti’nde zorunlu hale getirilmiştir (RG:23011, 1997). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Eğitim Yasası ile özel gereksinimli bireylerin eğitimleri düşünülmüş, ancak BEP hazırlanması ve uygulanması herhangi yönetmelik ya da tüzük ile belirlenmemiş süreç hakkında herhangi bir kesin dayanak bulunmamaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının öneminden hareketle, özel eğitim öğretmenlerinin BEP geliştirilmesi ve uygulaması sürecinde yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik getirilen önerilerle ilgili alanyazında yer alan çalışmalar sunulmuştur.

Çuhadar (2006)’ın Bireyselleştirilmiş Eğitim Programın hazırlanması, uygulanması ve izlenmesinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin görüşlerinin aldığı çalışmada, okullarda BEP geliştirme birimi oluşturulmadığı ve BEP hazırlanmadığı belirtilmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin BEP hazırlanmasının gerekliliğine inandıklarını BEP ile ilgili yeterli çalışmaların yapılamadığı gözlenmiştir. Çalışmada ayrıca özel gereksinimli öğrenciler için sınıflarda diğer öğrencilerden farklı bir eğitim- öğretim yapılmadığı da gözlemlendiğini ifade etmiştir.

Nizamoğlu (2006)’nın Sınıf Öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterliliklerinin araştırıldığı çalışmada, öğretmenlerin öğrencinin etkileşimini kolaylaştırmak amacıyla yöntem ve tekniklerde planlama yapmadıkları, özel gereksinimli öğrencinin diğer öğrencilerle yapılan etkinliklere katılımının kaynaştırma olarak değerlendirildiği, öğrencinin performanslarını belirleme ve amaçlarının belirlenmesi ve uygulanmasında sistemli bir çalışma içinde olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde diğer öğrencilere sorulan sorularla değerlendirilmesinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

Sütçü (2007) tarafından yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin özel eğitimle ilgili görevlerini, uygulamaya yönelik görüşlerin değerlendirilmesinin yapıldığı çalışmada, okullarda yasal zorunluluktan dolayı okullarda BEP birimi oluşturdukları ancak BEP’in uygulanmasında zorluklar yaşandığını ifade etmektedir.

Okta (2008)'nın Kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engelli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi amacı ile yapılan çalışmada, kaynaştırma uygulaması yapılan okulların çoğunda öğrenciler için bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlamak için BEP biriminin oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla da öğrenciler için BEP hazırlanmadığı, hazırlanan programlarda ise ciddi eksiklerin olduğu saptanmıştır. İşitme engelli olan öğrencilere okul içinde destek hizmetlerin sağlanmadığı okul dışı sağlanan destek hizmetlerin de özel eğitim kurumları olarak sınırlı olduklarını ifade edilmiştir.

Vural ve Yıkılmış (2008)'nin Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin öğretimsel uyarlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yaptıkları bazı öğretimsel uyarlamaların ise sınırlı olduğunu vurgulamışlardır.

Öztürk (2009)'nün Eğitim uygulama okuluna devam eden zihinsel engelli öğrencilerinin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, öğretmenlerin BEP'in uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerin; alt yapı, araç-gereç, bilgisayar kullanımı, okulun fiziki şartları, zaman eksikliğinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır.

Şekercioğlu (2010)'nın Kaynaştırma uygulamalarında branş öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşlerin araştırıldığı çalışmada, öğretmenlerin BEP hazırlama ve uygulamada sorunlar yaşadıkları hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir. Okullarda BEP geliştirme biriminin olmadığını da vurgulamıştır.

Akay (2011)'ın kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelendiği çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin destek eğitim odasına yönelik algıların destek eğitim odası öğretmeni işbirliği yapan bir öğretmen olarak algılamadıklarını, işbirliğine yönelik çaba göstermediklerinin görüldüğünü ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odası hakkında ve çalışmaları hakkında bilgilendirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır.

Avcıoğlu (2011)'nin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının öğrenilmesi, hazırlanması ve uygulamasına yönelik, eğitim uygulama okulundaki zihin engelliler sınıf öğretmenleriyle görüştüğü çalışmada, öğretmenlerin ailelerin ve öğrencilerin görüşlerinden yararlanmadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca BEP'te yer alması gereken kısımlar ve BEP'te belirtilen hedef davranışlara ulaşip ulaşmadığı konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığı, zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin BEP'i öğrenme yaşantılarının farklı olduğu ve hazırlama, uygulama sürecinde sorunlar yaşadıkları belirtmiştir.

Kuyumcu (2011)'nin Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözüm önerilerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada, kaynaştırma uygulamasının yapıldığı 16 okuldaki yalnızca 6'sında BEP geliştirildiği ve uygulandığı belirtilmiştir. BEP uygulama sürecinde öğretim ve öğretimsel uyarlamaları yapmada bilgi yetersizliği olduğu, çözüme yönelik hizmet içi programların düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sardohan (2011)'nin, İlköğretimde birden fazla yetersizliğe sahip öğrencilerin etkili kaynaştırılması ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirildiği çalışmada, sınıf öğretmenlerinin herhangi bir ortam düzenlemesi yapmadıkları, BEP hazırladıkları ancak uygulamada güçlükler yaşadıkları ifade edilmiştir. Genel programlarda uyarlamalar yaptıkları ancak bu uyarlamaların belli bir plan dâhilinde yapmadıkları da vurgulanmıştır.

Kış (2013)'in, destek eğitim odasındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlendiği çalışmada, destek eğitim uygulamalarına ilişkin özel eğitim öğretmenlerini, destek eğitim odası uygulamasını yararlı bulduklarını belirtmiş. Ancak destek eğitim odalarının fiziksel düzenlemesinin yapılmasını, BEP biriminin kurulmasını ve öğrenci planlarının bunlara uygun olarak yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın öneriler kısmında okuldaki tüm paydaşların özel eğitim ve destek eğitim hizmetleri hakkında hizmet içi eğitime alınmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Güzel (2014)'in Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunların belirlendiği çalışmada, öğretmenlerin BEP hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını okulda kaynaştırma

eğitimi için gerekli olan çalışmaların tam olarak yapılamadığını ve okul idarecilerinin gerekli kolaylığı ve donanımı sağlamadığı şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki yapılan çalışmalar incelendiğinde, bazı okullarda BEP biriminin olmadığı (Çuhadar, 2006; Okta, 2008), öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde BEP hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları hizmet içi eğitim gereksinime ihtiyaç duydukları (Nizamoğlu, 2006; Vural ve Yıkılmış, 2008; Şekercioğlu, 2010; Akay, 2011; Kuyumcu, 2011; Kış, 2013; Güzel, 2014) belirlenmiştir. Alt yapı ve materyal eksikliği olduğu (Öztürk, 2009; Akay, 2011; Kış, 2013) görülmüştür. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinde uyarlamalarda sorunlar yaşandığı (Nizamoğlu, 2006; Sütçü, 2007; Vural ve Yıkılmış, 2008; Kuyumcu, 2011; Sardohan, 2011), BEP geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde ciddi problemlerin yaşandığı (Çuhadar, 2006; Nizamoğlu, 2006; Sütçü, 2007; Okta, 2008; Şekercioğlu, 2010; Akay, 2011; Avcıoğlu, 2011; Kuyumcu, 2011; Sardohan, 2011; Güzel, 2014) görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki yapılan alan yazın taramasının sonuçları incelendiğinde özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde BEP geliştirme ve uygulama süreçlerine yönelik çeşitli aksaklıkların olduğu, bu aksaklıkların çözüm önerilerinin verildiği görülmüştür.

2.2.2. Yurt dışında Yapılan Araştırmalar

Nancy (1983), araştırmasında, özel gereksinimi olan zihinsel yetersizlik gösteren öğrenciler, normal akranı olan öğrencilerle aynı sınıfta kaynaştırmıştır. Bu sistemde, kendileri için yapılan BEP sayesinde, yetersizlik gösteren çocuklara verilen konuları çocuklar kavramış, arkadaşlarıyla olumlu iletişim kurabilmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin iyi hazırlanmış bir sınıf ortamı ve normal akran öğrencilerle olan eğitim ortamındaki, karşılıklı iletişimden, başarılı ve olumlu sonuçlar ortaya çıktığı Güzel (2014) tarafından aktarılmıştır.

Kreutzer (2004)'in çalışmasında araştırma bulguları özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre BEP'in geliştirilmesi ve uygulanması süreçlerine yönelik daha olumlu tutum içinde oldukları ve BEP'i daha yararlı gördüklerini göstermişlerdir.

Araştırmacı, öğretmenlerin BEP konusunda yasal zorunlulukları benimsemediklerini ve bu konudaki bilgilerini planlama ve uygulamaya aktaramadıklarını belirtmiştir.

Johns, Crowley ve Guetzloe (2002)'in çalışmalarında öğretmenlerin BEP' ilgili olarak donanım eksikliklerin olması, yeterli araç-gereçlerin olmaması ve BEP birimlerinin işlevsel olmaması, öğretmenin gerekli destekten mahrum kalması nedenleriyle BEP uygulama sürecinde sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir. Öğrenci performansını belirlenmesi ve öğrenciye hazırlanacak amaç ve hedeflerin yazımı öğrencinin engel durumunu temel alarak belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Avıssar (2012)'ın özel gereksinimli öğrencilere BEP hazırlanarak eğitim programlarının uyarlanmasını incelediği, İsrail'deki tarama çalışmasında, kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştıkça eğitimcilerin ilgisi ve çabası artmıştır. Buna ek olarak kaynaştırmada bireyselleştirilmiş Eğitim Programı ve genel eğitim müfredatı arasındaki uyarlamaların önemini çalışmasında belirtmiştir.

Hebel (2014) yaptığı nitel araştırmasında engelli öğrencilerin velilerinin BEP sürecindeki rolü üzerine yaptığı çalışmasında, özel eğitim öğretmenleri ile velilerin işbirliğinin okul ortamında güven ve pozitif iletişim üzerine etkisinin yüksek olduğunu olduğu bildirmiştir.

2.2.3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yapılan Araştırmalar

KKTC'de yapılmış BEP'in geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalara rastlanamamıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, katılımcıların özellikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar bir alanda derinlemesine veri toplamasını içeren bir çalışma biçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kaynaştırma uygulaması yapılan ortaöğretimde destek eğitim sınıfında görev yapan öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde yaşadıkları güçlükler ve bu güçlüklerle yönelik sundukları çözüm önerileri betimlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, kaynaştırma uygulaması yapılan ortaöğretim destek eğitim sınıfında görev yapan 9 özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır. Görüşmeler için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler araştırmanın başlangıcında alınmıştır (EK 1).

3.2.1. Katılımcıların Özellikleri

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin kişisel özellikleri Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

	F1	H2	Ö3	N4	A5	A6	İ7	İ8	M9
Cinsiyet	E	B	B	B	E	E	E	E	E
Mesleki Yıl	17	8	15	22	15	11	16	12	13
Öğrenim Durumu	L	L	YL	L	L	YL	YL	YL	L
Kaynaştırma Alanında Hizmet İçi Eğitim	H.	H.	E.	H.	E.	H.	E.	E.	E.
Bep Alanında Hizmet İçi Eğitim Alıp Almadığı	E.	H.	H.	H.	E.	H.	E.	E.	E.

E: Erkek **B:** Bayan **L:** Lisans **YL:** Yüksek Lisans **E.:** Evet aldım. **H.:** Hayır Almadım

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 9 özel eğitim öğretmenin 6’sı erkek 3’ü bayan, mesleki deneyimleri 8 ile 22 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin 4’ünün yüksek lisans düzeyinde 5’inin ise lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları görülmüştür. Kaynaştırma alanında 5’i hizmet içi eğitim alırken 4’ü hizmet içi eğitim almamıştır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı alanında 5’i hizmet içi eğitim alırken 4’ü hizmet içi eğitim almamıştır. Kaynaştırma alanında ve bireyselleştirilmiş eğitim programı alanların ikisinde de hizmet içi eğitim alan öğretmen sayısı 4’dir. Bu alanların ikisinde de hiç hizmet içi eğitim almayan öğretmen sayısı ise 3’dür.

Tablo 2: Öğretmenlerin Okulu ve Destek Eğitim Sınıfı Hakkındaki Bilgiler

	F1	H2	Ö3	N4	A5	A6	İ7	İ8	M9
Okulunuzda Kaynaştırma Kararı Alınan Öğrenci Sayısı	11	06	11	09	03	31	06	08	02
Okulunuzda Sınıf İçi Destek Eğitim Kararı Alınan Öğrenci Sayısı	00	00	02	02	00	13	00	02	00
Okulunuzdaki Destek Eğitim Sınıfında Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı	11	08	09	07	03	18	06	06	07
Okulunuzda Bep Birimi Var Mı?	H	H	H	E	H	H	E	H	E

H: Hayır **E:** Evet

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği bilgiler neticesinde okulunda kaynaştırma kararı alınan öğrenci sayısı en fazla 31, en az ise 2 öğrencisi bulunan öğretmen vardır. Kaynaştırma kararı dikkate alınmadığında en az 3 öğrencisi bulunan öğretmen ile en çok 18 öğrencisi bulunan öğretmen bulunmaktadır. Sınıf-içi destek eğitim kararı alınan öğrencisi olan 4 öğretmen bulunmaktadır. 5 öğretmenin sınıf-içi destek eğitim kararı alınan öğrencisi bulunmamaktadır. Öğretmenlerin okullarında bireyselleştirilmiş eğitim programı birimi olan okul sayısının 2, BEP birimi olmayan okul sayısının ise 7 olduğu görülmüştür. Bir öğretmenin kaynaştırma kararı olmadan da 5 öğrenciye destek eğitim sınıfında hizmet verdiği görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacı ile kişisel bilgiler formu ve görüşme formu hazırlanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, öğretmenlikteki hizmet yılı, öğrenim durumu, kaynaştırma alanında hizmet içi eğitim alıp almadıkları, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP) alanında hizmet içi eğitim alıp almadıkları hakkında bilgi edinmek için iki aşamalı form hazırlanmıştır. Formun ikinci aşamasında okullarındaki kaynaştırma kararı alınan öğrenci sayıları, sınıf-içi destek eğitim kararı alınan öğrenci sayıları, destek eğitim sınıfında kaynaştırma eğitimi kararı alınan öğrenci sayıları, okulunuzda BEP biriminin olup olmadığına yönelik bilgi formu hazırlanmıştır. (Ek 2)

3.3.2. Görüşme Formu

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine göre hazırlanmış form geliştirilmiştir. Araştırmada araştırmanın derinlemesine bilgi alınabilmesi için açık uçlu sorular sorulmuş, sorunların altlarına gerektiğinde sorulmak üzere sondalar hazırlanmıştır. Görüşme Formu (EK 3)'dedir. Görüşme formu hazırlanırken görüşme yapılacak öğretmenlerle görüşmeler yapılarak, bireyselleştirilmiş eğitim programının geliştirilmesinde ve destek eğitim sınıflarındaki öğretmenlerle ilgili alan yazın taraması yapılarak sorunları inceleyen çalışmalardan faydalanılmıştır. Soruların anlaşılabilirliği için Türkçe öğretmeninden destek alınmış. Prof. Dr. Gönül Akçamete ve Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok Sakallı 'nın görüşüne sunularak sorulara son şekli verilmiştir.

3.3.3. Görüşmelerin Yapılması

Görüşme sorularının belirli bir sıra ile sorulması kararlaştırılmış, soruların sorulması anında özel eğitim öğretmenlerine anlamadıkları sorular olduğunda yönlendirici olmayacak şekilde açıklama yapılmıştır. Görüşmesinin ilk başında araştırmacı katılımcılara kendi isimleri hitap etmiş, daha sonrasında her katılımcıya kod isim verilmiştir.

3.3.4. Görüşmenin Yapıldığı Yer

Araştırma konusu belirlendikten sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ortaöğretimdeki destek eğitim sınıflarındaki özel eğitim öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının hazırlanmasındaki sorunların ve çözüm önerilerinin belirlenmesi için KKTC Milli Bakanlığı’nın Ortaöğretim Dairesinden gerekli izin belgesi alınmıştır. (EK 1) Araştırmacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Ortaöğretimdeki özel eğitim öğretmenleriyle telefonla görüşerek gönüllülük durumları, uygun oldukları gün, saat ve yeri belirleyerek görüşme için randevu alınmıştır. Gönüllü katılımcıların istedikleri gün, saat ve yerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler 20.05.2015 / 22.05.2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Öğretmenlerle yapılan telefon görüşmeleri neticesinde 10 özel eğitim öğretmeninden 9’u kabul etmiş 1 öğretmen görüşmeye gelmemiştir.

Her bir öğretmen ile yapılan görüşme, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve görüşmelere numaralar verilmiştir.

Tablo 3: Görüşmeye İlişkin Takvim, Görüşme Süreleri ve Yeri

Numara	Görüşme tarihi	Görüşme süresi (dk.)	Görüşme yeri
1	20.05.2015	18	Konut
2	20.05.2015	27	Kafeterya
3	21.05.2015	26	Kafeterya
4	21.05.2015	34	Kafeterya
5	20.05.2015	12	Konut
6	20.05.2015	24	Öğretmen Evi
7	20.05.2015	42	Öğretmen Evi
8	22.05.2015	38	Konut
9	22.05.2015	22	Araç

3.4.1. Görüşmeler

Araştırmacı, araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenleriyle telefonla görüşerek kendileri için uygun olan gün ve saatleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin istedikleri mekânda buluşma noktası belirlenmiştir. Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından ve bire- bir olarak yapılmıştır. Her görüşme öncesi araştırmacı tarafından yapılan çalışmanın amacını, görüşlerini açık olarak dile getirebileceklerini, aktardıkları bilginin araştırmanın niteliği için önemli olduğu vurgulanmıştır. Araştırmacı verileri toplamak ve veri kaybını önlemek amacı ile ses kaydı alınacağını görüşmecilere bildirmiştir. Görüşmenin gönüllülük esasına dayandığını, görüşme günü kendilerine önceden hazırlanmış görüşme sözleşmenin metnini imzalamalarını istemiştir. (EK 4)

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi

Verilerin analiz edilmesinden önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve daha sonra verilerin tümevarım yoluyla analiz edilmesi basamaklarına yer verilmiştir.

3.5.1. Verilerin Dökümü

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarını yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Kayıtların dökümü sırasında konuşma duyulduğu şekliyle, düzeltme yapılmadan, katılımcının sözleri yazılmıştır. Kayıtların yazıldığı sayfalar ve her bir satıra satır numarası verilmiştir. Verilerin doğruluğunu kontrol etmek amacı ile ses kayıtları bir kez daha dinlenilerek sayfalara aktarılan veriler aynı anda okunmuş ve verilerin doğruluğu teyit edilmiştir.

3.5.2. Analiz Öncesi Hazırlıklar

Analiz öncesi hazırlık işlemleri sırasında yapılan görüşmelerin dökümleri beş ayrı bölümden oluşan bir kayıt formuna (Uzuner, 2010) işlenmiştir. Formda bulunan bölümler ve özellikleri şöyledir.

- a) Bağlam kayıtları: Yer, zaman, tarih, kişiler, gibi bilgilerin yer aldığı bölümdür. Örneğin ses kayıt ve kod isim F1, Görüşmeci Bolkan CAN, Tarih 20.05.2015
- b) Betimsel bilgiler: Görüşmenin dökümlerinin yer aldığı bölümdür.

- c) Betimsel indeks: Betimsel bilgilerdeki ayırt edici özelliklerin listesinin yer aldığı bölümdür. Araştırmacının verilerinde yazılı olan bilgileri kendisine kolaylık sağlayacak özetlediği, verilerle ilgili olarak kendisine göre kısaltmalar kullandığı bölümdür.
- d) Görüşmecinin yorumu: Betimsel bilgiler hakkında araştırmacının duygularının, yargılarının ve görüşlerinin yer aldığı bölümdür.
- e) Genel yorum: yapılan görüşmenin ilgili sayfası hakkında görüşmecinin genel yorumunun yazıldığı bölümdür.

3.5.3. Verilere Sayfa Numarası Verilmesi

Araştırmacı analiz işleminin başlangıcında görüşme kasetleri ayrı olarak ele alınmış. Her görüşmede konuşmalara satır verilmiştir. Toplamda 71 sayfa veri elde edilmiştir. 2993 görüşme satırı oluşturulmuştur.

Tablo 4: Ham Veri Bilgileri

Kasetler	Sayfa sayısı	Satır sayısı
1. Kaset	5 sayfa	196 satır
2. Kaset	8 sayfa	339 satır
3. Kaset	7 sayfa	321 satır
4. Kaset	8 sayfa	367 satır
5. Kaset	4 sayfa	169 satır
6. Kaset	6 sayfa	266 satır
7. Kaset	11 sayfa	498satır
8. Kaset	13 sayfa	581 satır
9. Kaset	9 sayfa	256 satır

3.5.4. Kategorilerin ve Kodların Oluşturulması

Kategorilerin oluşturulmasında ilk olarak görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin BEP geliştirmenin aşamaları nedir? Soruna gelebilecek

cevaplar için ‘BEP geliştirmenin aşamaları’ kategorisi ya da Görev yaptığınız destek eğitim sınıfındaki ğrencileriniz için BEP’in geliştirilmesinde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir? Soruna gelebilecek cevap için ‘BEP’in geliştirilmesinde yaşanan sorunların zmleri’ kategorisi oluşturulmuştur. Daha sonra sorulara verilen cevapların içinden ayrıca açılması kategoriler belirlenmiştir. Toplam 18 Kod oluşturulmuştur.

Tüm veriler iki kez okunarak kategoriler ve kodlar listesinin oluşturulmasından sonra verilerin başına dönülerek uygun kodlar satırlara, paragraflara ya da sayfalara yerleştirilmiştir. Kodları oluşturan bölümler ilişkili bölümün başına ve sonuna çizilen çizgilerle belirlenmiştir.

Kodlar ve Kategoriler

DB: Demografik Bilgiler

BT: BEP’in Tanımı

BA: BEP’in Amacı

Bř: BEP’in Aşamaları

PD: şu Anki Performans Düzeyi

UKA: Uzun ve Kısa Dönemli Amaçlar

OM: Ortaöğretim Müfredatı

DH: Destek Hizmetler

PU: Programın Uyarlanması

BSİU: BEP’in Sınıf içinde Uygulanmasındaki Güçlükler

BGS: BEP Geliştirme Sorunları

BGşÇ: BEP Geliştirme Sorunların zm

BUS: BEP Uygulama Sorunları

BUSÇ: BEP Uygulama Sorunların zm

SB: Sınıf Öğretmenlerinden Beklentiler

OB: Okul Yönetiminden Beklentiler

AB: Aileden Beklentiler

PB: PDR'den Beklentiler

3.5.5. Kodların ve Verilerin Dosyalanması

Veriler kodlandıktan sonra, bir kodlama klasörü oluşturulmuş, kodların bulunduğu bölümler kesilerek ortak bir kod dosyasında birleştirilmiştir. Kodların bölümleri tek bir gözlem sayfasında görüntülenmiştir.

Bu basamaklardan sonra kodlama dosyalarından temalar oluşturulmuştur. Temalar, araştırmacının verilerinden ortaya çıkarttığı kavramlardır (Bogdan ve Biklen, 1998; Akt. Kuyumcu, 2011). Temalar kendileriyle görüşülen kişilerin görüşme sırasında kullanılan ifadelerden oluşabildiği gibi, araştırmacının alan bilgisine ve verilerde yer alan bilgilere dayanarak, bu bilgilere kendisinin isim vermesiyle de oluşabilmektedir (Patton, 1990; Akt. Yıkılmış, 2006).

Araştırmacı, araştırmada kesilen kodlanmış verilerin oluşturduğu her bir kodlama dosyasını ele almış ve dosyada yer alan tüm verileri okuyarak aynı başlık altında toplayabileceği verilere birer başlık vermiştir. Daha sonra oluşturulan bu temaların altına, katılımcı görüşlerinden alıntı yapılarak bulgular düzenlenmiştir. Bulgular 6 ana tema üzerinde sunulmuştur.

Temalar oluşturulduktan sonra alanda bir uzman ve araştırmacı temalar ve verilerin kodlanmasında inceleme yaparak görüş birliğine varmışlardır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde görüşme yapılan orta öğretimde destek eğitim sınıfındaki özel eğitim öğretmenlerinin verdikleri bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları 6 temadan oluşmaktadır. Belirlenen her temaya ait alt temalar ve bunlara ilişkin bulgular ayrı ayrı ele alınmıştır.

4.1. Öğretmenlerin BEP'in İçeriğine İlişkin Görüşleri

4.1.a. BEP'in Tanımı

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerine BEP'i tanımlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin BEP tanımları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5: Öğretmenlerin yaptığı BEP tanımları

TANIMLAR	KATILIMCILAR	N
Performansına Ve İhtiyacına Göre Yapılan Tanımlar	İ7, İ8,	2
İhtiyacına Göre Yapılan Tanımlar	A6, H2	2
Performansına Göre Yapılan Tanımlar	F1,M9	2
Bireysel İhtiyacına Göre Yapılan Tanımlar	N4	1
Eğitsel İhtiyacına Göre Yapılan Tanımlar	Ö3	1
Tanımlamayanlar	A5	1

Tablo 5 incelendiğinde, performansına ve ihtiyacına göre tanımlar yapıldığı görülmüştür. Bu tanımlara örnek vermek gerekirse İ8 '...çocuğun performansı göz önüne alınarak, birincil ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanan plan...' (k8,1-7) İ8,performansına ve birincil ihtiyaçlara vurgu yapmıştır.

N4 Bireysel ihtiyaçlara vurgu yapmıştır. '...bireysel ihtiyaçlar göz önünde tutularak yapılan bir programdır...' (k4, 1-4)

F1 performansına vurgu yapmıştır. ‘ ...BEP çocuğa göre performansına göre hazırlanması .’ (k1, 1-4)

4.1.b. BEP’in Amacına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerine BEP’in amacına yönelik görüşleri istenmiştir. Öğretmenlerin BEP’in amacına yönelik görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin yaptığı BEP amacına yönelik görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Sınıf Programının Dışında Kalan Öğrencileri Desteklemek	F1, H2, Ö3, A5, A6, M9,	6
Gelişimini Desteklemek Ve Takibi	İ7, İ8, N4	3

Tablo 6 incelendiğinde BEP’in amacı olarak F1,H2,Ö3, A5, A6, M9 kodlu öğretmenler sınıf programının dışında kalan öğrencileri desteklemek amacını vurgulamışlardır.

Ö3’ ...Yaşlılarıyla eş değer bir performans sergilemedikleri için takvim yaşına uygun öğrenme gerçekleştiremezler. Bu nokta çocuğun akranlarına yetişebilmesi için öğrenme süreçlerinin program haline dönüştürülmüş şeklidir...’, M9 ’ ... BEP hazırlanmasının amacı çocuğun eksik kaldığı ya da yapamadığı performans düzeylerini geliştirmek...’ (k9, 13-15 şeklinde ifade etmişlerdir. (k3, 15-30)

N4 ’....Çocuğu iyi tanımamıza yardımcı olur, eğitimi bıraktıktan sizden sonra çocuğun hikayesini yani çocukla ilgili bilgileri sizden sonraki eğitimciye bırakmış olursunuz. İlerleme daha kolay kaydedilir. Çocuğun hani konularda geri kaldığını hangi konularda daha ihtiyacı olduğunu daha somut tespitler yapabilirsiniz...’ (k4, 15-30)

4.1.c. BEP Geliştirme Sürecinin Aşamalarının Neler Olduğuna Yönelik Bulgular

Tablo 7: Bep Geliştirme Sürecinin Aşamaların Neler Olduğuna Dair Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Performans Belirleme	F1, Ö3, N4, A6, İ7, İ8, M9	7
Uzun Ve Kısa Dönemli Amaçlar	F1, Ö3, N4, A6, İ7,İ8,M9	7
Yöntem Ve Araç- Gereç	F1,Ö3, İ7, İ8	4
Değerlendirme	Ö3, İ7,M9	3
Tanımlamayanlar	H2, A5	2

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların en çok kaba değerlendirme performans belirleme, yıllık amaçlar ve kısa dönemli amaçlar, yöntem, araç-gereçler ve değerlendirme olarak görüş belirtmişlerdir. İ7 ‘...performans düzeyini belirlemek,..., Uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi... Yöntem teknik, araç gereçlerin belirlenmesi, değerlendirme diye devam eden...’(k7, 38-76) İ7 Performans, yıllık amaçlar ve kısa dönemli amaçlar yöntem, araç ve değerlendirme olarak belirtmiştir.

F1 ‘ ...değerlendirme, ondan sonra amaçların yazımı, araç-gereçlerin hazırlanması...’(k1, 14-19) olarak görüş belirtmiştir F1, değerlendirme, yıllık amaçlar ve kısa dönemli amaçlar, yöntem ve araç ve gereçleri BEP geliştirmenin araçları olarak vurgulamıştır.

M9 ‘...Aşamaları performansı belirleme, amaçları belirleme uzun ve kısa dönemli amaçlar, plan hazırlama ve değerlendirme olarak 4 aşaması var BEP’in...’(k9, 17-23) diyerek görüş belirtmiştir.

4.1.d. Şu Anki Performans Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 8: Şu anki Performans Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Görüşler

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Kendim Belirliyorum	F1, N4, A6, İ7, İ8, M9	6
Kaba Değerlenme Formuyla	F1, A6, İ8	3
Ayrıntılı Değerlendirme	F1, İ7	2
Bulunduğu Sınıfın Müfredatına Göre	N4, M9	2
Ekip Tarafından	H2,Ö3	2
Belirlemeyen	A5	1

Tablo 8'e göre özel eğitim öğretmenlerinin çoğunluğunun performans düzeyini kendisinin belirlediği belirlenmiştir. Performanslarını kendileri belirleyen öğretmenlerin 3'ü kaba değerlendirme ile 2' si ayrıntılı değerlendirme ile 2'si bulunduğu sınıfın müfredatına göre, 2'si ekip tarafından belirlediği bu ekibin öğrencinin dersine giren miğfer ders öğretmenleri olduğu bu öğretmenlerden alınan bilgilerle performans yazımı yapıldığını ifade etmişlerdir.

F1'nin kaba değerlendirme sonrasında ayrıntılı değerlendirme yaptığı İ7'nin ayrıntılı değerlendirme ile başladığı A6, İ8, F1'nin kaba değerlendirme yaptığı A6 '... Performans düzeyini ben kendim belirliyorum. Performans belirleme formları var. O formları kullanarak çocuğun varolan performansını belirlemeye çalışıyorum...' (k6, 35-42) şeklinde ifade etmiştir. F1 '...kaba değerlendirmeden sonra çocuğun onun daha da detaylı bir şekilde ölçüt bağımlı testlerle daha detaylı bir değerlendirme alıyorum...' (k1, 25-37) şeklinde ifade de bulunmuştur. N4 ve M9 un bulunduğu sınıfın düzeyine göre müfredata göre değerlendirme yaparak var olan performans düzeyini belirlediklerini belirtmişlerdir. N4 '... var olan performans düzeyi bulunduğu sınıfa göre bulunduğu sınıftaki öğrenme koşullarına uygun beceri gösterebiliyor mu? Önce bunları tespit edersiniz? Bu süreçtir...' (k4, 49-71)

A5 şu an ki performans düzeyini, öğrencileri görme engelli olduğu için, akranlarından zaten geri olmadıklarını bu yüzden de performans belirlemeye gerek

olmadığını ifade etmiştir. A5 ‘...kendi sınıf akranlarından farklı bir performans sergilemedikleri için, herhangi bir performans alım testi uygulamıyoruz çocuklarımıza. O yüzden öyle bir şeyde gereksinim duymadık,..’ (k5, 35-44)

H2 Ekip tarafından değerlendirme yapılması gerektiği belirtmiştir. Ö3 ise çocuğun kendi içinde performans alımı olduğunu ifade ederek ekip tarafından zaman içinde belirlendiği şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branş öğretmenlerinden alınan bilgilerle var olan performans düzeyinin belirlediği ifade edilmiştir.

4.1.e. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Nasıl belirlendiğine Yönelik Bulgular

Tablo 9: Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Nasıl belirlendiğine Yönelik Görüşler

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Performansına Göre	F1, H2, N4, İ7, İ8, M9	6
Birincil İhtiyacına Göre	İ7, İ8	2
Kaba Değerlendirme ve ÖBT Aracıyla	F1	1
Çocuğun Devam Ettiği Okul Programına Göre	H2	2
Ailenin İsteddiği Ve Bizim Gerekli Gördüğümüz Bileşenler Göre	Ö3	1
Belirlelemiyorum.	A5	1

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerden N4, İ7, M9 uzun kısa dönemli amaçları performansına göre belirlediğini, İ7 ve İ8 birincil ihtiyaçlarına göre belirlediğini ifade etmişlerdir.

N4 ‘...Çocuğun çok iyi tanıdıktan sonra performansını aldıktan sonra neye ihtiyacı olduğunu karar verirsiniz...’(k4,73-103) ifadesiyle neye ihtiyacı olduğunu öğretmenin ve ailenin karar verdiğini ifade etmişlerdir. İ7 ve İ8 birincil ihtiyaçları olarak öz bakım becerilerini ifade etmişlerdir.F1 öğrencinin performansına göre belirlediğini bu performansın ise kaba değerlendirme ve ÖBT gerçekleştirdiğini

açıklamıştır ‘.... Uzun dönemli amaçlarım kaba değerlendirme amaçlarımdan çıkıyor genelde, kısa dönemli amaçlarımda ölçüt bağımlı testlerle...’ (k1,39-53)

Ö3 ‘...öncelikle ailenin istediği öncelikler, bizim gerekli gördüğümüz öncelikler var. Uzun dönemli amaçları bu tip bileşenlere göre belirledikten sonra kısa dönemli amaçlara geçeriz...’ (k3 75-90) şeklinde ifade ederek uzun ve kısa dönemli amaçların nasıl belirdiğine yönelik ayrıntılara girmek istememiştir. Uzun ve kısa dönemli amaçları belirlemeyen A5 ‘...Yok belirlemiyorum. Orta öğretimdeki amaçların aynısını çocuklarımıza uyguluyoruz...’ (k5,46-49) şeklinde ifade de bulunmuştur.

4.1.f. Destek Hizmetlerini Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 10: Destek Hizmetlerini Belirlenmesine Yönelik Görüşler

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Kimse Belirlemiyor.	F1, H2, Ö3, N4, A5, A6, İ7, İ8, M9	9
Psikiyatrist Desteği.	İ7, M9	2
Rehabilitasyon Desteği Alıyor.	Ö3	1

Tablo 10 incelendiğinde verilen cevapların aynı olduğunu görmekteyiz. Destek hizmetlerin kimse tarafından belirlenmediğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerinin ise destek hizmetler alıp almadığı olarak 2 öğretmenin psikiyatristle, zaman zaman görüşüldüğü bir öğretmenin ise bir öğrencisinin özel eğitim rehabilitasyon merkezinden destek hizmet aldığı ifade edilmiştir.

İ7 ‘...destek hizmetleri sağlama konusunda... ilk zamanlar itibariyle şu an konuda bir sorun yaşamıyoruz psikiyatriyle diyalogumuz devam etti...(k7, 95), M9’.. Bir kaç öğrencimin psikiyatristi ile ara sıra görüşüyoruz, şey yapıyoruz yani, yazışıyoruz...(k9, 70), Ö3’... Destek hizmet olarak özellikle yaptığım şey özel eğitim merkezi var gitmek için yönlendiriyorum. Onun dışında diğer öğrencilerim destek hizmet almıyorlar...(k3, 98) ifade edilmiştir.

F1 ‘...Hayır almıyoruz...’ (k1,58), N4 ‘...Destek hizmet yok...’ (k4, 108)

A5 ‘...Yok almıyoruz...’ (k5, 64), A6 ‘...Destek hizmet derken yani çocukta özel eğitim öğretiminin dışında destek eğitim hizmetleri yani benim söyle söyleyeyim destek hizmet derken, konuşma bozukluğu olan çocuklar için dil terapisti bunu kastediyorsunuz, böyle hiçbir destek aldığım uzman ya da kuruluş yok. Sadece kendim kendi bilgilerim şey yapmaya çalışıyorum...’ (k5, 66-68) şeklinde ifade etmişlerdir. H2 ise... Ha, anladım. Şimdi konuşma bozukluğu olan öğrencileri biz yönlendiriyoruz dil terapistine, vesaireye. Yani alsa iyi olur gibisinden. Ama bunlar masraflı şeyler. O yüzden aileler çok fazla ekonomik durumları uygun olmadığı için çok fazla yanaşamıyorlar yani... (k2,64)şeklinde etmiştir.

4.1.g. Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Ortaöğretim Müfredatına Uygunluğunu Oluşturulabilme Durumuna Göre Bulgular

Tablo 11: Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Ortaöğretim Müfredatına Uygunluğuna Oluşturulabilme Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
HAYIR	F1, H2, Ö3, N4, A5, A6, İ8, M9	7
EVET	A5, İ7	2

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun uzun ve kısa amaçları ortaöğretim müfredatına uygun olarak oluşturamadıklarını ifade etmişlerdir.

F1 ‘...Ortaöğretim programına uymuyor, yani bizim bep planına dâhilinde çıkardığımız programlar...’ (k1, 60-97)

Ö3 ‘...Hayır, oluşturulamıyor, çünkü var olan Bu çok mümkün olmuyor çünkü Kıbrıs’ta diyim ben çocuklarla ilgili olarak profesyonel anlamda yardım almış çocuk sayısı az geliyor karşınıza dolayısıyla ya görmezden gelinmiş ya sınıfta kalma kavramı olmadığı için öğrenciler okuma –yazma bilmeden altıncı sınıfa gelmiş oluyorlar...’ (k3, 109-136)

N4 ‘...Yani onu açıkçası ben çok müfredata yani takip edemem. Nasıl edemem? Çocuğun performansı zaten iyi olsa müfredatı takip edebilecek düzeyde olsa bana gelemmez. O yüzden çocuğun ihtiyacı neyse o göre belirlenir performansına nerde duruyorsa ona göre...’ (k4, 121-154)

4.1.h. Programın Uyarlanmasına Yönelik Bulgular

Tablo 12: Programın Uyarlanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Hayır	F1, H2, Ö3, N4, A5, A6, İ8, M9	8
Evet	İ7	1

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu programın uyarlanmasının yapılmadığını ifade etmişlerdir. Uyarlandığı sadece İ7 belirtmiştir.

A5 ‘...Orta öğretimdeki amaçların aynısını çocuklara uyguluyoruz....’(k5, 69-84)

A6 ‘...Ortaöğretim programına uymuyor, yani bizim bep planına dâhilinde çıkardığımız programlar...’ (k6, 70-94)

İ7 ‘...Ben açıkçası çocuğun ihtiyaçlarına, önceliklerine bağlı olarak uyarlamalara yer veriyorum ...’ (k7, 129-169)

İ8 ‘...orta öğretimdeki yani amaçlarda bizim çocukların seviyesinde değil ...’ (k6, 85-135)

4.1.i. BEP’in Sınıf İçinde Uygulanmasına Yönelik Bulgular

Tablo 13: BEP’in Sınıf İçinde Uygulanmasına Yönelik Güçlükler

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Öğretmenlerin Tutumu Ve İlgisizliği	F1, H2, N4, A6, İ7, İ8, M9	7
Sınıf-İçinde Bep Uygulanmıyor	H2, Ö3, N4, A6, İ8, M9	6
Materyal Eksikliği	Ö3	1
Güçlkle Karşılaşmıyoruz	A5	1

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğun 9 öğretmenden 7 öğretmenin, öğretmenlerin tutumu ve ilgisizliğini güçlükler olarak ifade etmişlerdir.

Bu öğretmenlerden H2' ...çok ekstra, angarya bir iş gibi geliyor öğretmene, ders öğretmenine o yüzden zor uygulamaya konulması zor bir şey, biraz hayali bir şey bu...'(k2, 115-127), F1 '...Bir öğretmenlerin tutumundan kaynaklanan zorluklar yaşıyoruz...'(k1,98-107) ifade etmişlerdir.

Sadece destek eğitim sınıflarında BEP 'in içindeki amaçların uygulandığı, öğrencinin sınıfında ise genel eğitim müfredatındaki amaçların uygulandığı özel gereksinimli öğrencilere farklı bir eğitim öğretim ya da ödevlendirme yapılmadığı ifade edilmiştir. Bunu İ8'... Hazırladığımız BEP bizim sınıfla yani bizim kaynak odayla sınırlı kalıyor. Onun dışında zaten sınıfta onunla ilgili bir uygulama yok, BEP'le ilgili. BEP'in uygulandığı bir alan yok yani...(k8, 166), H2'... Zaten öğretmen kendi planını, müfredatını ancak yetiştiriyor. Yani sınıfla zaten ancak baş ediyor. Hani bir de kenardan bu çok ekstra, angarya bir iş gibi geliyor öğretmene, ders öğretmenine. O yüzden yani uygulanmaya konulması biraz zor bir şey, biraz hayali bir şey bu...(k2,122), A6'... Biz çocukla hani belki ilköğretim düzeyinde ders yapıyorum çocuk sınıfa gittiği zaman yedinci sınıf, sekizinci sınıf seviyesinde matematik dersi ile karşılaşıyor. BEP'i diyelim ben sınıf da kendim yaptım, uyguladım. Ancak sınıfta işte sınıfına ya da dersine giren öğretmen yeterince hani benim BEP' imle ilgili çocuğa destek vermiyor. Sadece çocuk özel eğitimle ilgili ben sınıf da BEP ile ilgili ya da seviyesi ne ise onla ilgili ders yapılıyor ancak sınıfında normal ortaöğretim müfredatı uygulandığı için çocuk iki ayrı seviye arasında bocalıyor yani. Farklı olması ve kaynak oda da verilen hani derslere sınıf da içerisinde yeteri kadar hatta hiç denilebilecek kadar destek var.(k6,156) şeklinde ifadelerinde görüyoruz. İ7'ise temel olarak işin uygulanış süreciyle ilgili bir takım farklılıklar olabilir, özellikle ortaokul ve lise öğrencileri için düşünüldüğünde çocukların öğretmen sayısı oldukça yüksek oranda on beşe yakın ders, on beşe yakın öğretmen olduğunu düşünürseniz herkeste bu konunun gerekliliği ve doğruluğuyla ilgili uygun anlayış söz konusu olmayabilir....(k7,174) ifade ederek destek sınıfı ile öğrencinin kendi sınıfında farklı eğitim öğretimlerin olduğunu olabileceğini ifade etmiştir.

4.2. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Tablo 14: BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Yasal Düzenleme Ve Bep Biriminin Olmaması	F1, N4, A6, İ7, İ8	5
İdare, Sınıf Öğretmeni, Velilerin Bilgisizliği	F1, H2	2
Ailelerin Yüksek Beklentisi	Ö3, İ7,	2
Ailenin İlgisizliği	M9, N4	2
Öğrencinin Ortaokul Düzeyinde Geç Fark Edilmesi	H2	1
Materyal Eksikliği	A6	1
Bep Uygulamayan	A5	1

Tablo 14 incelendiğinde yasal düzenlemenin olmaması en yoğun görüş olduğu görülmektedir. Bu görüşü belirten F1, N4 A6, İ7, İ8 öğretmenler yasal düzenleme ve BEP biriminin olmamasını vurgulamışlardır. A6 ‘...Bep biriminin olmaması... , materyal eksikliği ...’(k6,120-127). İ8 ‘...zaten işte dediğim gibi okulda BEP biriminin olmaması, bunun için Kıbrıs’ımız da özel eğitim yasasının olmaması...’(k8,226-241).

Sonrasındaki yoğun görüş idare, sınıf öğretmeni, velilerin bilgisizliği ve ailenin yüksek beklentisi yer almaktadır, bu görüşü F1 ve H2 dile getirmiştir. F1’... Yönetmeliğin olmayışı ve bu konuda bilgisizlik, idarenin diğer sınıf öğretmenlerinin velilerin budur yani bizim problemlerimiz...’(k1,109-114)

İ7 ve Ö3 Ailenin yüksek beklentisine vurgu yapmıştır. Ö3 ‘...Ailelerin istekleri oluyor birinci derecede çünkü ailelerin kendi çocuklarıyla ilgili hayalleri var. Doğal olarak da bu hayaller üzerinden konuşuyorlar. Yani bu hayaller zaman zaman yere basmayan noktada oluyor ki bana diyor ki aile mesela ben bunun öğretmen olmasını

istiyorum. ...'(k3,155-178). İ7 '...BEP' e dâhil olan veli itibariyle çocuktan beklentileri ile eğitimcilerin beklentileri örtüşmeyebiliyor...'(k7,212-224)

M9 ile N4 ise ailenin ilgisizliğine vurgu yapmıştır. N4 '...Ya en önemli güçlük şey ailenin katkısının çok az olması üç yıl boyunca çocuk sizden eğitim alıyor ve gelişim gösterdiğini öğretmenlerden alıyorsunuz geri dönüp fakat ailesine telefon ediyorsunuz ailesi bir kere olsun benimle görüşmeye gelmiyor...'(k4,184-203). M9 '...yani burda en büyük sıkıntı ben tekrar söylüyorum, aile çocukla ilgilenmiyor...'(k9,109-126) demişlerdir.

4.3. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 15: BEP Geliştirmede Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Yönetmeliğin Çıkması	F1, A6, İ7, İ8	4
İdarenin Ve Rehber Öğretmenlerin, Bilgilenmesi	F1, N4, İ8	3
	H2	1
Tanılama Ve Bep Geliştirmenin İlkokul Ve Anaokulunda Başlanması	Ö3	1
Aile Ve Okul İdaresinin Görüşmesi	A5	1
Görüşü Olmayan		

Tablo 15 incelendiğinde F1, A6, İ7, İ8 öğretmenler KKTC'de özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin çıkmasını çözüm önerisi olarak sunmaktadır. Bununla birlikte F1, N4, İ8 İdarenin ve rehber öğretmenlerin, bilgilenmesi olarak görüş bildirmişlerdir. Diğer görüşler ise öğrencilerin ortaokulda değil ilkokulda bilgilendirilmeleri gerektiğini, diğer bir görüş de aile ve okul idaresinin görüşmesi olarak ifade edilmiştir. F1ve İ8 yönetmeliğin çıkması, idarenin ve rehber öğretmenlerin bilgilenmesine değinmiştir. F1 '...Bir önce yönetmeliğimiz çıkması

lazım, ondan sonra rehber öğretmenlerin, idarenin bilgilendirilmesi bu konuda...'(k1,121-126). İ8 ‘...Bir defa burada özel eğitim yasasının ve özel eğitim yönetmeliğinin çıkması lazım. Ondan sonra okuldaki herkes öğretmen, branş öğretmenleri dahil, sınıf öğretmenleri dahil herkes ne yapacak, kendi görevini, yerini bilecek....’(k8,247-277)şeklinde görüş belirtirmişlerdir.

İdarenin ve rehber öğretmenlerin bilgilenebilmesi konusunda görüşlerde N4 ‘.... Çocukların çok iyi tespit edilmesi için raporların raporlandırma sisteminin buna karar verecek olan okuldaki ekibin bu konuda daha bilgili donanımlı olması lazım ...’(k4,208-227) olarak görüş belirtmiştir.

H2 ‘...ortaöğretimde tespit edildiğinde çocuklar, bu çocukta disleksi var, bu çocukta şey var ya da bir özel eğitim öğretmeniyle ta ortaöğretim döneminde karşılaşması bir facia. İlköğretim hatta ana sınıfından başlanmalı Bep geliştirmeye. Yani benim bulunduğum aşama şu an çok geç bir aşama. Erken tanı, evet, erken tanı ve erken müdahale....’(k2,162-194)

Ö3 ‘...okul idaresi, sorumlu sınıf öğretmeni, müdür yardımcısı, başmüdür yardımcısı ya da rehberlik servisiyle bu konuyu yüz yüze konuşursa aile benimle konuşmasından daha az gergin olduğunu görüyorum ben mesela. ...’(k3,184-212)

A5 ‘...Yoktur çünkü uygulamıyoruz çünkü gerek kalmıyor ...’(k5,112-114) şeklinde ifade etmişlerdir.

4.4. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Uygulamada Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Tablo 16: BEP Uygulamada Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Devamsızlık	F1, N4, İ8, M9	4
Bilgi Eksikliği Ve Yasal Dayanaksızlık	A6, İ7, İ8	3
Destek Eğitim Sınıfı İle Sınıf İçinde Verilen Amaçların Farklı Olması	F1 H2, A6	3
Velilerin İlgilenmemesi	F1, İ8	2
Materyal Eksikliği	Ö3	1
Bep Uygulamıyoruz	A5	1

Tablo 16 incelendiğinde destek eğitim sınıfındaki öğrencilere Bep uygulamada yaşanan sorunlar olarak öğretmenlerin verdiği yanıtlar arasında F1, N4, İ8, M9 gibi öğretmenler öğrencilerin devamsızlığını vurgulamışlardır. M9 ‘...BEP’ in uygulamasında devam sıkıntısı var...’(k9,145-156) N4 ‘...çocukların okula devam gibi sorunları var ...’(k4,234-245),

A6, İ7, İ8 gibi öğretmenler ise bilgi eksikliği ve yasal dayanaksızlığa vurgu yapmışlardır. İ8 ‘...gelmek istemiyor özel eğitime. Özellikle kaynak odaya gelmek istemiyor. Öğrenci devam-devamsızlığı, bununla birlikte ailenin destek vermediği, yani ailenin ilgilenmediği ...’(k8,285-317).

Destek eğitim sınıfında verilen eğitimin sınıf içerisindeki eğitimden farklı olduğu F1, H2, A6 gibi öğretmenler tarafından aktarılmıştır. A6 ‘...Biz çocukla hani belki ilköğretim düzeyinde ders yapıyorum, çocuk bir sonra ki şeye gittiği zaman sınıfa gittiği zaman yedinci sınıf, sekizinci sınıf seviyesinde matematik dersi ile karşılaşılıyor. BEP’i diyelim ben sınıf da kendim yaptım, uyguladım. Ancak sınıf da işte sınıfına ya da dersine giren öğretmen yeterince hani benim BEP ’imle ilgili çocuğa destek vermiyor. ...’(k6,147-166), H2 ‘...BEP’in uygulama aşamasındaki problemler bence

öğrencilere ayrı bir, ödev ve ders planı yapılmaması. Ders öğretmenleri tarafından...’(k2,202-210). F1 ‘...diğer günleri kendi sınıfında öğretmenleri de bizim yaptığımız eğitimi destekler tarzda sınıf ve branş öğretmenleri yaparlarsa bizim dediğimiz o zaman BEP planına ulaşma amaçlarımıza uzun ve kısa dönemli amaçlara ulaşmamıza yardımcı olur. Velilerin bu işe katılamaması. Bundan dolayı BEP’ tam olarak uygulayamıyoruz...’(k1,129-163),

Ö3 ‘...Materyal işte materyal dışında bir sorun yaşamıyorum ...’(k3,217-221)

A5 ‘...Yoktur çünkü uygulamıyoruz ...’(k5,119) şeklinde ifade edilmiştir.

4.5. Destek Eğitim Sınıfındaki Öğrenciler İçin BEP Uygulamada Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 17: BEP Uygulamada Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Bilgilendirme	F1, H2, N4, İ7, İ8, M9	6
Yasal Düzenlemenin Yürürlüğe Girmesi Ve Bep Biriminin Oluşturulabilmesi	A6, İ7, İ8	3
Araç Gereç Temini	Ö3	1
Görüşü Olmayan	A5	1

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin F1, H2, N4, İ7, İ8, M9’in ağırlıklı ve çoğunluk olarak bilgilendirme, sonrasındaki görüş yasal düzenlemenin yürürlüğe girmesi ve BEP birimini oluşturulabilmesi olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerden İ7 ve İ8 bilgilendirme, yasal düzenlemenin yürürlüğe girmesi ve BEP biriminin oluşturulabilmesi olarak iki görüşe de vurgu yapmışlardır.

Bilgilendirme olarak sınıf öğretmenleri, aileleri ve ekibi içerisinde yer alabilecek kişilerin bilgilendirilmesi ifadesi 6 öğretmen tarafından ifade edilmiştir. N4 ‘...Çözüm önerilerim galiba diğer öğretmenlerinin katkısını sağlamak için okulun, okul personelinin okulda çalışan diğer öğretmenlerin bu konuda bilgilendirilmeleri

gerekiyor. ...'(k4,251-276), M9 '...Yani en büyük çözüm önerim bu işin çok kötü olmadığı bu çocuklara ailelere öğretmenlere anlatılabilir ...'(k9,171-179), F1 '...velilere evine giderek belki bilgilendirebilirsin diğer öğretmenleri bilgilendirme....'(k1,137-151), F1 '...velilere evine giderek belki bilgilendirebilirsin diğer öğretmenleri bilgilendirme....'(k1,137-151) şeklinde ifade edilmiştir.

Yasaların düzenlenmesi ve BEP biriminin oluşturulması olarak, İ7 '...ailelere ilgili etkileyici seminerler vermek lazım. Özel eğitime muhtaç çocuklar tüzüğünün çıkartılması gerektiğinin, işleyişinin nasıl olacağı yönünde bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır....'(k7,243-371), İ8 '...öncelikle bu yasanın, yönetmeliğin çıkartılması, genel haritada da bütün öğretmenlerin, bütün yani eğitimin içinde bulunan hakikaten bütün kişilerin bilgilendirmesi gerekiyor BEP'le ilgili. ...'(k8,326-376), A6 '...çözüm önerisi şu şekilde olmalı yani ilk öncelikle her okulda mutlaka bir BEP geliştirme birimi oluşturulmalı BEP geliştirme birimi de yasal olarak yasalarla, yönetmeliklerde, tüzüklerde yer almalı....'(k6,172-193)

4.6.BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Beklentilerine İlişkin Bulgular

4.6.a. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Sınıf/ Branş Öğretmenlerinden Beklentileri

Tablo 18: BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Sınıf/ branş Öğretmenlerinden Beklentileri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Özel Eğitim Hakkında Bilgi Sahibi Olmaları	M9, N4, İ7, İ8,	4
Sınıf İçi Eğitimlerinde Bep' Deki Amaçlara Uygun Hareket Etmeleri	F1, A6, H2	3
Ödevlerini Öğrencilerin Düzeylerine Göre Vermeleri	H2	1
Öğrencinin Derse Katılımını Sağlamaları	A5	1

Tablo 18 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ve branş öğretmenlerinden beklentileri arasında ilk sırada özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmaları gelmekte, bunu destek eğitim sınıfına gelen özel eğitim öğrencisinin sınıf içi eğitimlerinde BEP’te ki amaçlara uygun hareket etmelerini istemektedirler.

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden beklentilerinde, özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmaları istenilmektedir. N4 ‘...özel eğitimle ilgili doğru bilgilendirilmeleri gerekiyor...’ (k4,281-286), İ8 ‘... sınıf ve branş öğretmenlerinden beklentimiz çok fazla fakat sınıf ve branş öğretmenlerinin öncelikle bir defa sınıflarındaki özel eğitime muhtaç öğrencilerin kimler olduğunu bilmeleri lazım, bu konuda bilgilendirilmeleri lazım...’(k4,382-439)

Özel eğitim öğretmenlerinin beklentileri arasında özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinde kendi sınıflarında BEP’e uygun hareket etmeleri istenilmektedir. A6 ‘...işte özel eğitim öğretmenlerinin kaynak sınıflarda verdiği yada ne bileyim bireysel olarak yada grup olarak verdiği dersler değil mutlaka işin içerisine sınıf öğretmenleri branş öğretmenleri dahil edilmelidir...’(k6,198-207), Öğrencilerinin kendi sınıflarında derse katılımı sağlamaları istenilmektedir. A5 ‘... Çocukları daha çok derse katılımını sağlamalarını istiyoruz. Onlara da ders de görme engelli çocuklara da derse katılmalarını sağlamak için sınıf da işte onlara ismi ile hitap etme... teşvik edici sözlerle soru sormalarını bekliyoruz...(k5, 127) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

4.6.b. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Okul İdaresinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Tablo 19: BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Okul İdaresinden Beklentileri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Hizmet Beklentisi (Araç- Gereç Temini)	H2, A5, İ7, İ8,	4
İlgi Ve Duyarlılık	H2, Ö3, A6, İ8	4
Bilgilenmeleri	Ö3, N4	2
Özel Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Etkinlikte Görev Verilmesi	M9	1
Okul Yönetiminin Öğretmenlere Bilgi Vermesi	F1	1

Tablo 19 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin okul idaresinden beklentilerin başında hizmet beklentisi, ilgi ve duyarlılık gelmektedir. Bunların yanı sıra okul idaresinin bilgilenmelerini istemektedirler.

Okul idaresinde hizmet beklentisi olan H2, A5, İ7 ve İ8'dir. A5 '...Okul yönetiminden bu çocuklarımızla ilgili olarak işte sınıf düzenlemesinde mesela bu çocuklarımız mesela sınıfların girişte bir sınıfta mümkün olursa daha iyi olur. Mimari olarak okul idaresi sınıfta mesela projeksiyon aleti işte, büyüteç gibi şeyler lazım olduğunda bunları destek eğitim odasına teminini sağlamalarını bekleriz. İnternet, bilgisayar desteği bekleriz. Bu tür hizmetleri alırsak bizim için yeterlidir.(k5,143-152), İ8 '...yani kaynak odayı hakikaten güzel ayarlaması lazım. Bununla birlikte velilerle iletişimin de iyi olması lazım...' (k8,444-473)

Özel eğitim öğretmenlerinin okul idaresinden ilgi ve duyarlılık H2, Ö3, A6 ve İ8'dir. H2 '...okul idaresinin o kucaklayıcı ve ilgili olamayışından kaynaklanıyor yani hani ne gereği var böyle bir şeyin düşüncesinde açıkçası. Çünkü onlara göre özel eğitim öğretmenleri sorun çıkaran çocuk, ortadan yok edilmesi lazım, olmasa iyi olur...(k2,273-295) şeklinde ifade edilmiştir.

4.6.c. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Tablo 20: BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentileri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Derslerin Ve Ödevlerinin Takipçisi	H2, N4, A5, A6, İ7, İ8	6
İlgili	N4, İ8, M9	3
Sorgulayıcı	N4	1
Beklentilerini Düşürmeleri	Ö3	1
Başarısızlık Psikolojisinden Kurtulmaları	F1	1

Tablo 20 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin ailelerden beklentilerin derslerin ve ödevlerinin takipçisi olmaları, ailelerin ilgili olmaları beklentileri bulunmaktadır. Çoğunluğun derslerin ve ödevlerin takipçisi olmalarını istedikleri görülmektedir. Derslerinin ve ödevlerinin takipçisi olması isteyen H2 ‘...Veliler kesinlikle çocuklarının başında durmalılar ödev yaparken, ders çalışırken ve takip etmeliler...(k2,301-315) şeklinde ifade etmiş,

H2 ‘...Veliler kesinlikle çocuklarının başında durmalılar ödev yaparken, ders çalışırken ve takip etmeliler...(k2,301-315),N4 ‘...aile bir kere sorgulayıcı bir aile olması lazım. Okulları yapılan çalışmaları tekrar etmesi gerekiyor. Takip etmesi gerekiyor hatta öğretmeni uyarması gerekiyor...(k4,307-336), İ8 ‘...Ama tabi ilgilenen ailelerin çocuklarında ilerleme oluyor. Özellikle gene ilgi, alaka ve destek, tekrar yaptırma velilerden en büyük beklentimiz.(k8,48-512) şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerin ilerlemenin söz konusu için öğrenciyle ilgilenmenin ve derslerinin takibinin yapılmasının gerekli olduğu noktasında görüş birliği vardır.

4.6.d. BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin PDR’ den Beklentilerine İlişkin Bulgular

Tablo 21: BEP Geliştirmenin Etkili Bir Şekilde Yürütülebilmesi İçin Öğretmenlerin PDR’ den Beklentileri

GÖRÜŞLER	KATILIMCILAR	N
Öğretmenlerin Bilgilendirilmesi	F1, H2, N4, A6, İ8, M9	6
Ayrıntılı Tanılama Yapması	F1, N4, A6, İ7	4
Özel Eğitimci Çalıştırmaları	Ö3	1
Beklentimiz Yok	A5	1

Tablo 21 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden beklentileri arasında ilk olarak öğretmenlerin bilgilendirilmesi beklentisi bulunmaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin çoğunluğunun beklentisi bu yöndedir. Sonrasında merkezin ayrıntılı tanılama yapması beklentisi yer almaktadır. Öğretmenlerin bilgilendirilmesi beklentisi içerisinde olan F1, H2, N4, A6, İ8, M9 olan öğretmenleridir. F1 ‘...Güzel bir tanılama yapması tam etkili bir şekilde, eğitsel değerlendirme şeklinde yapması gerekiyor. Başka tabii gelip veliyi okulu idareyi bilgilendirebilir, öğretmenleri de...(k1,192-197), İ8 ‘...Çocuk hangi seviyeden hangi seviyeye gelmiş. Bunun belli aralıklarla aileye, veliye, yani veliye ve öğretmene rapor edilmesi lazım...’(K8, 527) şeklinde ifadelerde bulunarak M9 ‘... Öğretmenlerin kesinlikle bilgilendirilmesi gerekiyor...(k9, 248) Öğretmenlerin PDR tarafından bildirilmesinin gerekliliği üzerinde görüş birliği söz konusudur.

Öğretmenlerin PDR’den beklentilerin yoğunlaştığı bir diğer nokta PDR’nin ayrıntılı tanılama yapması üzerinedir. Bu İ7 ‘...PDR’den beklentilerim BEP geliştirme sürecinin ışık tutması itibariyle önemlidir. PDR çocuklarla ilgili genelde öğretmen olarak çocukla ilgili daha detaylı bilgilere ulaşma arzusunda beklentisi içerisinde oluyoruz...(k7,458-498), A6 ‘...Öğrencilerinin raporlarının çok şey yani ayrıntılı olarak düzenlenmesi ve bir ikincisi de öğrencilere konulan tanıların çok dikkatli konulması. Yani raporlar geliyor ama benim öğrencide gördüğüm şey yetersizlikte çocuğun gelen resmi evrağındaki yetersizlik farklı farklı o yüzden öğrencinin

yetersizliği ne ise öğrencinin ihtiyacı ne ise ona göre rapor ona yazılmalı yani...(k6,255-265). Ö3 ‘...Özel eğitim öğretmeni çalıştırmaları, ekiplerinde özel eğitim alanında çocuklarının hayatlarını ailelerin hayatlarını değiştirecek raporlar hazırlıyorlar...(k3,315-321) şeklinde görüşler söz konusudur.

PDR’den beklentisi olmayan beklentisi olmayan tek öğretmen A5’dir. A5 ‘...PDR’ den bir beklentimiz yok...(k5,169) şeklinde açıklama yapmıştır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların tartışılması ve ileriye yönelik çalışmalara yol göstermesi amacıyla sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

Araştırma bulguları öğretmenlerin BEP'in tanıma ilişkin yaptığı tanımlarında performansına ve ihtiyacına yönelik tanımlar yaptıkları görülmüştür. BEP'in amacına yönelik tanımlarda sınıf programının dışında kalan öğrencileri desteklemek olduğu ifade edildiği görülmüştür. Görüşmeler sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin, BEP'in içeriği hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Ancak literatürdeki BEP geliştirme sürecinin aşamaları ile özel eğitim öğretmenlerinin verdikleri cevaplar arasında farklar olduğu görülmüştür. Özel eğitim öğretmenlerinin BEP'in içeriğinin bilgisi hakkında eksikliklerin olduğu görülmüştür. Bu durum alan yazısındaki Avcioğlu (2011)'nin yapmış olduğu çalışmasındaki zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin BEP'te yer alması gereken kısımlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, BEP öğrenme yaşantılarının farklı olabileceği şeklindeki araştırma sonuçlarıyla uyumakta olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularında 9 özel eğitim öğretiminden 2'si okullarında BEP biriminin olduğunu, diğer 7 öğretmenin ise okullarında BEP biriminin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. BEP'in sınıf içerisinde uygulanmasına yönelik elde edilen bulgularda öğrencinin devam ettiği genel eğitim sınıflarında BEP'in uygulanmadığı, sadece destek eğitim sınıfı ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu durumun öğretmenler tarafından yasal düzenlemenin olmamasından kaynaklandığı düşüncesinin hakim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim odasındaki eğitimin amacına ulaşabilmesi için, sınıf öğretmenleri ile destek eğitim sınıfı öğretmenlerinin yakın iletişim ve işbirliği içinde olmaları gerekmektedir. Bunun sağlanmadığı durumlarda, genel eğitim sınıfındaki eğitimlerle destek eğitim sınıfındaki eğitim arasında tutarsızlık olabilmektedir. (Gürgür, 2008). Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenleri ile birlikte çalışma konusunda sorun yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Bu durumu özel eğitim öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin tutumu ve

bilgisizliği olarak söz etmişlerdir. Bu çalışma sınıf öğretmenlerinin BEP hakkında bilgilendirilmesini gerektiğini desteklemektedir. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylere ve eğitimlerindeki BEP hakkında tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesinin gerekliliğini göstermiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin BEP geliştirilmesinde ve uygulanması sürecinde çeşitli sorunlar yaşadığı bu sorunların temelinde ise yasal düzenlemenin olmaması olarak göstermişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin BEP geliştirilmesi ve uygulanması süreçlerindeki diğer sorunlar olarak okul idaresi, sınıf öğretmenin bilgisizliği, ailelerin yüksek beklentisi ve ilgisizliği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin BEP hakkında yeterli bilgilerinin olmaması, okulda kaynaştırma eğitimi için gerekli olan çalışmaların tam olarak yapılamaması ve okul idarelerinin gerekli kolaylığı, donanımı sağlamaması sonucuyla açıklanan çalışmasını göstermektedir. Bu durum (Nizamoğlu, 2006; Vural ve Yıkılmış, 2008; Şekercioğlu, 2010; Akay, 2011; Kuyumcu, 2011; Kış, 2013) çalışmalarını da desteklemektedir.

BEP geliştirmede yaşanan sorunların çözümüne yönelik özel eğitim öğretmenlerin ağırlıklı görüşü özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin çıkmasıdır. BEP geliştirme sorunlarının çözüm yolları arasında okul idaresi, rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitim programlarının düzenlemesi olarak belirlenmiştir. BEP birimi tarafından aileler düzenli olarak bilgilendirme çalışmaları yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Daha önceki yıllarda yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında (Güzel, 2014; Kış, 2013; Akay, 2011; Kuyumcu, 2011; Şekercioğlu, 2010)'un çalışmalarının sonuçlarına göre BEP geliştirme sorunlarının çözüm yolları arasında hizmet içi eğitim programlarının düzenlemesinde paralellik göstermektedir.

Destek eğitim sınıfındaki öğrenciler için BEP'in uygulamasında yaşanan sorunlara yönelik özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerinde arasında öğrenci devamsızlığı, öğretmenlerin bilgi eksikliği ve yasal dayanaksızlık temel sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunların akabinde destek eğitim sınıfında verilen eğitim ile öğrencinin kendi sınıfı içerisinde verilen eğitimin birbirinden farklı olması BEP'in uygulaması sürecindeki temel zorluklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. (Sütçü, 2007; Türkoğlu, 2007; Vural ve Yıkılmış, 2008; Şekercioğlu, 2010; Akay, 2011; Kuyumcu, 2011; Kış, 2013; Güzel, 2014) çalışmalarının sonuçlarının ortak paydaları

olan öğretmenlerin bilgi eksikliğinin giderilmesi BEP uygulamada yaşanan sorunların çözümü olarak gösterilmiştir. Bu çalışma bilgi eksikliğinin giderilmesinin çözüm önerisi olduğu noktasında bu çalışmalara destek vermektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin orta öğretim okullarındaki destek eğitim sınıflarındaki öğrenciler için BEP' in uygulamasındaki sorunlar olarak yasal dayanaksızlık ve öğrencilerin devamsızlığını en önemli sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Destek eğitim odasındaki öğrenciler için BEP uygulanmasında yaşanan güçlüklerinin çözümüne yönelik özel eğitim öğretmenlerinin ağırlıklı görüşü BEP paydaşlarının bilgilendirilmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yasal düzenlemenin özel hizmetleri yönetmeliğinin oluşturulması ve okullarda BEP biriminin oluşturulmasının gerekliliği görülmüştür. Okullarda BEP biriminin oluşturulmadığı; oluşturulan BEP birimi ile ilgili yapılan çalışmaların da gönüllülük esasına dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır. (Sütçü, 2007; Türkoğlu, 2007; Şekercioğlu, 2010; Akay, 2011; Kış, 2013; Güzel, 2014)'in çalışmalarındaki özel eğitim hizmetleri paydaşlarının bilgi eksikliğinin giderilmesi çözüm önerisi olarak sunulmasıyla yukarıdaki çalışmaları desteklemektedir. Bununla birlikte özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden beklentileri arasında hizmet içi eğitim almaları ve özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde, sınıf içerisinde öğrencinin BEP 'ine göre hareket etmelerini beklentisi içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin okul idaresinden beklentileri arasında hizmet beklentisi, araç- gereç beklentisi ve ilgi ve duyarlılık olduğuna sonucuna varılmıştır. Yine öğretmenlerin ailelerden beklentileri öğrencinin derslerinin ve ödevlerinin aile tarafından takip edilmesi öğrencinin eğitimiyle ilgilenilmesi beklentisi sonucu ulaşılmıştır. Ortaokul bünyesindeki destek eğitim sınıfında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve öğrencilerin ayrıntılı tanılmasının yapılması gerektiği beklentisi bulunmaktadır. Bu durumun tanılama noktasında özel eğitim öğretmenlerinin uygulamaya yönelik eleştirilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın içeriğinde ki destek eğitim sınıflarında özel eğitim hizmeti veren özel eğitim öğretmenlerinin, BEP'in geliştirilmesi ve uygulamasında kendilerinin yaşadıkları sorunlar olarak; paydaşlarının özel eğitim hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadığını belirtmişlerdir. Bu probleme çözüm önerisi olarak

bilgilendirilme amaçlı hizmet içi eğitimler düzenlenebileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin olmamasının paydaşlarının görev ve sorumluluğunun gönüllük esasına dayanmasının olumsuzluklarına dikkat çekilmiştir. Bu sorunların çözüme yönelik ailenin, okul idaresinin, sınıf/branş öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine özel eğitim hizmetlerinin sağlıklı ve bir düzen içerisinde işleyebilmesi için yasal mevzuatların bir an önce çıkarılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Geliştirmeye Yönelik Öneriler

1- Milli Eğitim Bakanlığınca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki sınıf öğretmenlerine ve okul idaresine özel eğitim hakkında farkındalık ve bilgilendirme kursları düzenleyebilir.

2- Milli Eğitim Bakanlığı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversitelerinin Özel Eğitim Bölümleriyle birlikte özel eğitim hizmetleri çalıştayını düzenleyebilir.

3- Milli Eğitim Bakanlığınca ve Üniversitelerce özel eğitim öğretmenlerine sorun çözme stratejileri kursları düzenlenebilir.

4- Okullardaki özel eğitim hizmetlerinin uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediği hakkında Milli Eğitim Bakanlığınca denetlemeler yapılabilir.

5.2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1- Okul yöneticilerinin kaynaştırma ve destek eğitim sınıfı uygulamasındaki BEP uygulamasına ve sorunların neler olduğuna yönelik çalışmalar yapılabilir.

2- Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki BEP uygulamalarındaki sorunlara yönelik çalışmalar yapılabilir.

3- Sınıf öğretmenlerine yönelik bilgilendirme programı uygulandıktan sonra ve bilgilendirme programı uygulanmadan önce BEP geliştirme ve uygulaması sürecine ilişkin tutumları karşılaştırılabilir.

4-Okul idaresine yönelik bilgilendirme programı uygulandıktan sonra ve bilgilendirme programı uygulamadan önce destek eğitim sınıflarına yönelik düşünceleri hakkında tutumları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, E. (2011). *Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesi*.(Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Akay, E., Uzuner, Y., ve Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 43-63.
- Ataman A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ataman, A. (2012). *Temel eğitim öğretmenleri için kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Atkın, N. (2011). *İlköğretimde Kaynaştırma*. (Ed. Avcıoğlu). (s. 19-64). (2. baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Avcıoğlu, H. (2011). *Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamaya ilişkin görüşleri*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi, 12(1) 39-53.
- Avcıoğlu, H. (2011). *İlköğretimde özel eğitim*. Ankara: (Ed. Avcıoğlu, H.). (2. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Avissar, G. (2012). Inclusive education in İsrail from a curriculum perspective: an exploratory study. *European Journal of Special Needs Education*, Vol: 27, No:1,35-49.
- MEB., (2010). *Özel eğitim hizmetleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. Aralık 16, 2014 tarihinde alındı
- Batu, S., ve Kırcaali-İftar G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S., Kırcaali-İftar G., ve Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerleri. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, *Özel eğitim Dergisi*, 33-50.

- Batu, S. (2000). *Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakóltesi, *Özel Eğitim Dergisi*, 33-50.
- Batu, S., Çolak, A., ve Odluyurt S. (2013) *Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması*. (2. baskı). Ankara: Vize Basın Yayın.
- Başaran, İ., E. (1994). *Eğitime giriş*. (4. baskı). Ankara.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (1948). *İnsan hakları evrensel beyannamesi*. <https://www.unicefturk.org>
- Bogdan, R., C., and Biklen, S., K. (1998) *Qualitative research for education; An introduction to theory and methods*. Needham Heights: Ally & Bacon.
- Cavkaytar, A. (2013). *Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim*. (Ed. Diken İ., H.). (7. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, S., G. (2000). *The IEP process as a tool for collaboration*. *Teaching Exceptional Children*, 33(2).
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim okulu 1-5. sınıflarda kaynaştırma eğitime tabi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Diler, N. (1998). *Kaynaştırma kavramı, kaynaştırma uygulamaları ve etkili kaynaştırma için yapılması gerekenler*. 8. ulusal Özel Eğitim Kongresi, Edirne.
- Diken H. İ., ve Batu, S. (2010). *İlköğretimde kaynaştırma*. (Ed. İ., H. Diken) Ankara: Pegem Akademi.
- Eripek, S. (1986). *Engelli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesi*. Anadolu Üniversitesi *Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 157-169.
- Fiscus, E., D., and Mandell, C., J. (2002). *Developing individualized education programs*. (Çev. H. G. Şenel, & E. Tekin,). (Ed. G. Akçamete) 2. baskı, Ankara.

- Friend, M. (2011). Special Education. 3rd Editon, New Jersey: Pearson Education Inc.
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Hebel, O. (2014). Parentel involvement in the individual educational program for Israeli stundents with disabilities. *International Journal of Special Education*, Vol: 29 No:3
- Johns, B.H., Crowley, E.P., and Guetzloe, E. (2002) Planning the IEP for students with emotional and behavioral disorders. *Focus on Eceptional children*, 4(9), 1-13
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve ilkeleri. Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, *Özel Eğitim Dergisi*, 1-13.
- Kargın, T. (2007). Eğitisel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 1-13.
- Kargın, T. (2012). *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. (Edt. Akçamete, G.A.) (4. baskı). Kök yayıncılık. Ankara.
- Kargın, T. (2013) Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim, (Ed. Diken, İ.H.). (7. baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Kırcaali- iftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim cilt 16*, 45-50.
- Kırcaali-iftar, G. (1998). *kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No:561.
- Kış, H. (2013). *Destek eğitim odasındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kreutzer, R. C. (2004). *Teachers perceptions of the usefulness of individual education plan(IEP)*, Unpublished doctoral dissertation, Üniversity of Florida International, Florida.
- Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Mcloughlin, J.,and R.,B. Lewis (1997) *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Ölçümlemesi*. (Türkçesi: F. Gencer), (T. Ed. A.Ataman) Ankara, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Nizamoğlu, N. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterlilikleri*. Yüksek lisans tezi. Abant izzet Baysal Üniversitesi. Bolu.
- Okta, D. A. (2008). *Kaynaştırma sınıfına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi* .Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Özaydın, L., ve Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve 'Okul Öncesi Eğitimde Kaynaştırma Eğitimi Hizmet İçi Eğitim Programı'na İlişkin Görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 189-226, Ankara
- Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2010). *Okullarımızda Neden, Nasıl, Niçin, Kaynaştırma* . Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Özmen, R.G. (2004). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*.(Ed. A. Ataman) (8. baskı) Ankara, Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Öztürk, C. Ç. (2009). *Eğitim Uygulama okuluna devam eden zihinsel engelli öğrencilerin öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi*.Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*. Ankara: Kök yayıncılık.
- Özyürek, M. (2012). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını Geliştirme ve Temelleri* . (8. baskı) Ankara: Kök Yayıncılık.
- Patton, M.Q. (1990) *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage Publicatio
- Pektaş, H. (2008). *Özel eğitim programlarından ve farklı programlardan mezun öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı kullanma durumlarının saptanması*.Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

- Resmi Gazete. (1986). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası, (51) www.ncyodak.eu
- Resmi Gazete. (1997). 573 Sayılı *Özel Eğitim Hizmetleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. (23011) www.mevzuat.basbakanlik.gov.tr.
- Resmi Gazete. (2000). *Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* (23937) www.mevzuat.meb.gov.tr.
- Resmi Gazete. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* (26184) www.mevzuat.basbakanlik.gov.tr.
- Şafak, P. (2012) *Temel eğitim öğretmenleri içim kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim* (Ed. A. Ataman) Ankara: Vize Basın Yayın.
- Sardohan, E. A. (2011). *İlköğretimde birden fazla yetersizliğe sahip öğrencilerin etkili kaynaştırılması ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Snell, M.E. and Brown F. (2006) *Instruction of students with severe disabilities*. New Jersey; Prentice Hall.
- Spinelli, G.,C. (2006). *Classroom Assessment for Students In Special and General Education*. (2nd Ed.) Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Sucuoğlu , B., ve Kargın , T. (2012). *İlköğretim'de kaynaştırma uygulamaları*. (2. baskı) Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B. (1996). Kaynaştırma programlarında anne baba katılımı. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 25-43.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiyede kaynaştırma uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15-23.
- Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: Yaklaşımlar, Stratejiler, yöntemler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini uygulamaya yönelik görüşlerin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Şahin, S. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* . (Ed. Ataman A.) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim ikinci kademe branş öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşler*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, H. ve Yıldırım A. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı)* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tunç, Z. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin risk taşıyan öğrenciler için gönderme öncesi sürecine ilişkin görüşleri*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Turnbull, A.P., Turnbull, H.R., Shank, M. and Lead, D. (1995). *Exceptionlives: Special education in today's schools*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Türkoğlu, Y. K. (2007). *İlköğretim okulu öğretmenleriyle gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmalarının öncesi ve sonrasında öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Vural, M., ve Yıkılmış, A. (2008) Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 8(2) Bolu.
- Zart, H., Ala, H., ve Yazlık, K., F. (2004). *Türkiye kaynaştırma eğitimi nerede?* XIII Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya.

EK 1.

GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ İZİN YAZISI

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: GOÖ.0.00.35-A/14/15-4309 09.10.2014

Sayın Bolkan Can,

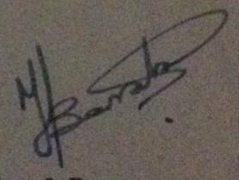
İlgi: 02.10.2014 tarihli başvurunuz.

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nün TTD.0.00.03-12-14/1568 sayı ve 09.10.2014 tarihli yazısı uyarınca "BEP Geliştirilmesi ve Uygulaması Sürecinde Öğretmenin Yaşadığı Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Önerileri Nelerdir?" konulu çalışmanızın gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Ancak çalışmayı uygulamadan önce çalışmaya katılacak olanların bağlı bulunduğu okul müdürlüğüyle istişarede bulunulup, çalışmanın hangi okulda ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır.

Çalışmayı uyguladıktan sonra sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne ulaştırılması yasa gereğidir.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

**Mustafa Borataş
Müdür**

MH/PC

Tel. (90) (392) 228 3136 – 228 8187
Fax (90) (392) 227 8639
E-mail mecb@mcbnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

EK 2.**DEMOGRAFİK BİLGİLER FORMU****1. BÖLÜM**

1.1.Cinsiyetiniz

Bay () Bayan ()

1.2.Mesleki yılınız

5-10 () 11- 15() 15- 20 () 21 ve üstü ()

1.3.Öğrenim Durumunuz

Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()

1.4. Kaynaştırma eğitimi alanında hizmet içi eğitim/ kurs aldınız mı?

Evet () Hayır ()

1.5. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı alanında hizmet içi eğitim/kurs aldınız mı?

Evet () Hayır ()

2. BÖLÜM

2.1.Okulunuzda kaynaştırma kararı alınan öğrenci sayısı

Kız () Erkek () Toplam ()

2.2.Okulunuzda destek eğitim sınıfında, destek eğitim kararı alınan öğrenci sayısı:

Kız () Erkek () Toplam ()

2.3.Okulunuzda BEP birimi var mı?

Evet () Hayır ()

EK 3.**GÖRÜŞME FORMU**

1. BEP'i tanımlar mısınız?
2. BEP hazırlamanın amacı nedir?
 - ✓ Sınıftaki özel gereksinimli öğrenciler için BEP geliştirme sürecinin aşamaları nelerdir?
 - ✓ Şu an ki performans düzeyi nasıl belirleniyor?
 - ✓ Uzun ve Kısa dönemli amaçlar nasıl belirleniyor?
 - ✓ Destek hizmetleri kim belirliyor?
 - ✓ Uzun ve kısa dönemli amaçlar ortaöğretim müfredata ve öğrencinin ihtiyaçlarına uygun olarak oluşturulabiliyor mu? Cevabınız evet/hayır ise gerekçelerini açıkla mısınız?
 - ✓ Programının uyarlamasını nasıl gerçekleştiriyorsunuz, bununla ilgili neler yapıyorsunuz?
3. BEP'in sınıf içinde uygulanmasında karşılaştığınız güçlükler sizce nelerdir?
4. Görev yaptığınız destek eğitim sınıfındaki öğrencileriniz için BEP'in geliştirilmesinde yaşadığınız problemler ve güçlükler sizce nelerdir?
5. Görev yaptığınız destek eğitim sınıfındaki öğrencileriniz için BEP'in geliştirilmesinde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileriniz sizce nelerdir?
6. Görev yaptığınız destek eğitim sınıfındaki öğrencileriniz için BEP'in uygulanmasında yaşanan problem ve sorunlar sizce nelerdir?
7. Görev yaptığınız destek eğitim sınıfındaki öğrencileriniz için BEP'in uygulanmasında yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileriniz sizce nelerdir?
8. BEP geliştirme sürecinin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için
 - a) Sınıf/branş öğretmenlerinden
 - b) Okul yönetiminden
 - c) Aileden
 - d) Psikolojik Danışma Merkezinden (PDR)'den beklentileriniz nelerdir?

EK 4.**SÖZLEŞME METNİ****SÖZLEŞME**

Tarih:

Sevgili Öğretmen,

Öğretmen arkadaşım görüşme için zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederim.

Bu çalışmayı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'ndan aldığım izin ile gerçekleştiriyorum. Ortaöğretimin destek eğitim sınıfında çalışan özel eğitim öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının hazırlanması ve uygulanması sürecinde yaşanan güçleri ve çözüm önerilerinizi belirlemek için yapılmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için görüş ve önerileriniz çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Konu hakkındaki görüş ve önerileriniz için sizinle yüz yüze görüşmeyi planlıyorum. Görüşmeler sırasındaki veri kaybını önlemek için ses kaydı almayı planlıyorum. Ses kaydındaki kayıtlar verilerin analiz edilmesinden sonra silinecektir. Görüşme kayıtlarını araştırmacı ve iki uzmanın dışında kimse dinlemeyecektir. Ayrıca gerçek isimleriniz ve kurumlarınızın isimleri kullanılmayacaktır.

Bu bilgiler neticesinde, sizin bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınızı ve benim de yukarıda verdiğim sözleri tutacağımı belirten bu sözleşmeyi karşılıklı olarak imzalayarak olası şüpheleri gidermenin doğru olacağını düşünüyorum.

Görüşülen

Görüşen

Bolkan CAN